

Latvijas Universitāte
Ekonomikas un vadības fakultāte
Vadībzinības katedra

Vadības zinību bakalaura studiju programmas studiju virziens *Starptautiskais bizness*

**IMIGRĀCIJAS LIKUMA IETEKME UZ ĀRVALSTU INVESTĪCIJĀM
LATVIJĀ**

Immigration law impact on foreign direct investment in Latvia

BAKALAURA DARBS

Autors : Kaspars Bērziņš

Studenta apliecības NR.: kb08302

Darba vadītājs: Dr.oec., asoc. prof. Margarita Dunska

RĪGA 2013

Anotācija

Bakalaura darba tēma ir Imigrācijas likuma ietekme uz ārvalstu investīcijām Latvijā. Darba apjoms ir 62 lapas, 13 attēli, 2 tabulas. Darbā izskatīta ārvalstu tiešo investīciju teorētiskie aspekti, salīdzināta Baltijas valstīs ieplūdušās investīcijas un aplūkots, cik lielas ārvalstu tiešās investīcijas Latvijā ir piesaistījušas izmaiņas Imigrācijas likumā. Darba mērķis ir noskaidrot, cik lielu ekonomisko labumu Latvijas Republikai sniedz ārzemnieki, kuri ir investējuši Latvijā, lai kvalificētos uzturēšanās atļaujas saņemšanai.

Bakalaura darbs sastāv no trīs nodaļām. Pirmajā nodaļā balstoties uz zinātnisko literatūru, grāmatām un interneta resursiem tiek apskatīti investīciju teorētiskie aspekti, investīciju klasifikācija. Tuvāk tiek aplūkota ārvalstu tiešo investīciju teorija.

Otrajā nodaļā tiek aplūkots Baltijas valstīs ieplūdušās investīcijas, tādejādi secinot, kura no valstīm investoru acīs tiek uzskatīta par vispievilcīgāko.

Trešajā nodaļā tiek analizēts, cik daudz finansu līdzekļus ārzemnieki investējuši Latvijā un pēc tam uz šo investīciju pamata pieprasījuši uzturēšanās atļaujas Latvijas Republikā. Plašāk tiek analizēts, kur šie līdzekļi tiek investēti.

Atslēgvārdi : investīcijas, ārvalstu tiešās investīcijas, Baltijas valstis, Imigrācijas likums, ārzemnieks.

Annotation

Bachelor degree theme is Immigration law impact on direct foreign investment in Latvia. Work consists of 62 pages and in it is included 13 images and 2 table. In the work has been researched foreign direct investment theoretical aspects, compared investment flow in the all three Baltic countries and researched how big investment amount Latvia have attracted changing the Immigration law. The aim of the work is to clarify how big impact on Latvian economy has left foreigners who have invested in Latvia to qualify and request residence permit.

Bachelor degree consists from three chapters. In the first chapter based on scientific literature, books and internet resources is analyzed investment theoretical aspects, theoretical classification of the investments and taken a closer look to the theory of the foreign direct investments.

In the second chapter is taken a closer look at the investment flow in the all three Baltic countries, so that it would be possible to understand which of the country in the eye of the investor is considered as the most attractive.

In the third chapter is analyzed how much finances investors has invested in Latvia and afterwards based on those investments have required residence permit in the Republic of Latvia. Also analyze has been made about places, where these investments has been made.

Keywords: investment, foreign direct investment, Baltic countries, Immigration law, foreigner.

Saturs :

Ievads.....	5
1.INVESTĪCIJU TEORĒTISKIE ASPEKTI.....	7
1.1.Investīciju jēdzienu dažādība.....	7
1.2.Investīciju klasifikācija.....	9
1.3.Ārvalstu tiešās investīcijas.....	17
2. INVESTĪCIJAS UN TO POZITĪVĀS IEZĪMES BALTIJAS VALSTĪS	26
2.1. Kopējās Baltijas valstu iezīmes investīciju procesā.....	26
2.2. Investīcijas Latvijas Republikā.....	27
2.3.Investīciju apjomi Igaunijā	34
2.4.Investīciju apjomi Lietuvā	37
3.UZTURĒŠANĀS ATĻAUJAS SAŅEMŠANA UN ĀRVALSTU INVESTĪCIJAS.....	41
3.1. Izmaiņas Imigrācijas likumā, kuru rezultātā ir iespējams saņemt uzturēšanās atļauju..	41
3.2.Investīciju apjomi Latvijā, kuri veikti uzturēšanās atļaujas iegūšanai.....	45
3.3. Investīciju teritoriālais sadalījums	51
Secinājumi un priekšlikumi	55
Izmantotās literatūras saraksts.....	57
Pielikums	60
Dokumentārā lapa.....	62

Ievads

Mūsdienu apstākļos jebkuras valsts ekonomikas izaugsme lielā mērā ir saistīta ar modernu ražošanas līdzekļu un tehnoloģiju paātrinātu ieviešanu. Efektīva investīciju piesaiste valsts ekonomikā ir noteicošais faktors, kas rada labvēlīgus apstākļus ekonomiskās krīzes situāciju pārvarēšanai, tautsaimniecības strukturālajām pārmaiņām, reģionālās attīstības un tehniskā progresa veicināšanai, kas savukārt ir pamats stabilai ekonomikas izaugsmei.¹

Investīcijas valstī, kurai praktiski it nemaz nav pašai savu resursu, ir ļoti nozīmīgas, tās palīdz attīstīties ekonomikai kopumā.

Pēdējos gados, paaugstinoties bezdarba līmenim un samazinoties cilvēku maksātspējai, daudzi ir bijuši spiesti emigrēt uz dzīvi citur, lai spētu nomaksāt savas parādsaistības, kuras, iestājoties krīzei kļuva neiespējami nomaksāt, daudzi pārcēlušies uz dzīvi citās valstīs ar cerību īstenot savus sapņus, citi aiz nespējas atrast darbu un nodrošināt ģimeni.

Lai padarītu situāciju labāku, valdība lēma par labu izmaiņām Imigrācijas likumā ar cerību, ka, tas uzlabos ekonomisko situāciju mūsu valstī, palielinoties investīciju ieplūdei Latvijā, kā rezultātā kopš 2010. gada 1. jūlija Imigrācijas likumā ieviesa normas, kuras paredz ārvalstniekiem saņemt uzturēšanās atļauju Latvijas Republikā, ja ārzemnieks ir investējis noteiktu apjomu finanšu līdzekļu nekustamā īpašuma iegādē, palielinājis uzņēmuma pamatkapitālu vai ieguldījis bankas subordinētajā pamatkapitālā. Kopš šo likumu normu ieviešanas ārvalstnieku investīcijas Latvijā ir palielinājušās. Vislielāko ietekmi uz šīm izmaiņām ir izjutis nekustamo īpašumu tirgus, kas autoram šķiet vismazāk ekonomiku stimulējošs investīciju veids un var atstāt negatīvas sekas nākotnē.

Darba mērķis: noskaidrot, cik lielu ekonomisko labumu Latvijas Republikai sniedz ārzemnieki, kuri ir investējuši Latvijā, lai kvalificētos uzturēšanās atļaujas saņemšanai.

Darba mērķa sasniegšanai ir izvirzīti šādi uzdevumi :

1. izpētīt un iepazīties ar investīciju teorētiskajiem aspektiem;
2. izpētīt un iepazīt literatūras materiālus saistībā ar investīcijām;
3. analizēt ārvalstu investīciju dinamiku Latvijā;
4. salīdzināt Baltijas valstu investīciju plūsmu;
5. izdarīt secinājumus par veikto ārvalstu investīciju analīzi Latvijā un sniegt priekšlikumus.

Darba izstrādes gaitā autors izmantoja gan teorētiskos materiālus no grāmatām par investīcijām latviešu valodā, gan interneta resursus, gan zinātniski pētnieciskos rakstus.

---

¹ Avramenko, L. Daugavpils Universitāte, Ārvalstu investīciju nozīme Latvijas ekonomikā, 11pp.

Pētījuma daļā tika izmantoti statistiskie dati, kuri iegūti no Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes.

Bakalaura darbs sastāv no trim nodaļām un apakšnodaļām.

Pirmajā nodaļā, balstoties uz teoriju, kura iegūta no vairākām latviešu autoru izdotām grāmatām un interneta resursiem, tiek veikts teorētiskās literatūras izklāsts.

Otrajā nodaļā tiek aplūkotas Baltijas valstu investīciju plūsmas un aprakstīta Baltijas valstu investīciju attīstības vēsture.

Trešajā nodaļā tiek pētītas izmaiņas Imigrācijas likumā laika posmā no 2010. gada 1. jūlija līdz 2012. gada 10. septembrim - cik liels ir investīciju apjoms, uz kuru pamata ir pieprasītas uzturēšanās atļaujas, to pozitīvās un negatīvās iezīmes.

Darba noslēgumā autors apkopo secinājumus un sniedz priekšlikumus.

Darba izstrādes gaitā autors izmantoja teorētiskās, apkopošanas, statistisko datu apkopošanas, salīdzināšanas un analīzes metodes.

1.INVESTĪCIJU TEORĒTISKIE ASPEKTI

1.1.Investīciju jēdzienu dažādība

Investīciju jēdziens ir visai plašs un grūti definējams. No makroekonomiskās teorijas viedokļa par investīcijām ir uzskatāma visa tā līdzekļu plūsma, kas nav paredzēta patēriņam. Savukārt uzņēmējdarbībā jēdziens ir šaurāks un plašam cilvēku lokam saprotamāks – par investīcijām tiek uzskatīts kapitāla ieguldīšanas paņēmieni, kas nodrošina kapitāla vērtības saglabāšanu vai pieaugumu. Turklāt investīciju jēdzienam ir vairāki dalījumu veidi. Tās var iedalīt netiešajās un tiešajās atkarībā no stratēģiskā mērķa, t.i., vai investors vēlas gūt peļņu no uzņēmuma darbības, neiesaistoties tā vadīšanā, vai tomēr vēlas gūt stratēģisku lomu uzņēmumā. Tāpat izšķir reālās un finanšu investīcijas. Vēl izplatīts ir investīciju dalījums atkarībā no resursu piederības – vai investīcijas tiek veiktas no privātiem, publiskiem jeb valsts, pašvaldību, ārvalstu vai jauktiem līdzekļiem.²

Pirms iedziļināties investēšanas procesos, nepieciešams iepazīties ar investīciju jēdzienu. Izrādās, ka jēdzieni “Investīcijas” un “Investēšana” ir vieni no plašāk aprakstītajām ekonomikas teorijas kategorijām. Apzinoties šo situāciju nav grūti iedomāties, ka darbu, grāmatu autoriem nav vienprātības par šo jēdzienu definīcijām.³

Investīciju definīcijas :

1. investīcijas ir naudas līdzekļi, vērtspapīri un cits īpašums, ko var novērtēt naudas izteiksmē, kas tiek ieguldīti uzņēmējdarbības vai citas darbības objektos ar mērķi gūt peļņu vai citu derīgu efektu;⁴
2. par investīcijām tiek uzskatītas ilgtermiņa kapitālieguldījums kādā uzņēmumā, arī vērtspapīros;⁵
3. par investīcijām arī tiek uzskatītas visa veida mantiskās un intelektuālās vērtības, kuras iegulda uzņēmējdarbībā vai citos darbības veidos un kuru rezultātā veidojas peļņa (ienākumi) vai tiek gūts sociāls efekts;⁶
4. vēl viens no jēdzieniem par investīcijām ir šāds: par investīcijām uzskata personiskās ieinteresētības motivētu kapitāla ieguldīšanu uzņēmumos, nekustamajā īpašumā, akcijās, obligācijās, izglītībā, pensiju fondos;

²I. Kasjanovs, Investīciju ābece : veidi, ietekme, vide un situācija Latvijā, 2011. gads, pieejams internetā, <http://www.makroekonomika.lv/investiciju-abece-veidi-ietekme-vide-un-situacija-latvija> ,sk.17.10.2012.

³ J.Vanags, Investīcijas nekustamajā īpašumā, Rīga. 2007. gads, 8 lpp.

⁴ I. Spīča, Finanšu menedžments, investīcijas un banku darbība, 2009. gads, pieejams internetā : <http://www.slideshare.net/zemunde/investicijas> ,sk. 17.10.2012.

⁵ J.Vanags, Investīcijas nekustamajā īpašumā, Rīga, 2007. gads, 8 lpp.

⁶ E.Bērziņš, V. Golubcova, Investīcijas un to efektivitāte, Rīga, 1993 gads, 3 lpp.

5. par investīcijām atrodama universāla definīcija, kurā investīcijas ir uzkrātā kapitāla apjoma izmaiņas noteiktā laika periodā;⁷

Investīcijas vai ieguldījumi ekonomiskajā literatūrā tiek definēti dažādi, tomēr investīciju definīcijai jāatspoguļo šādi momenti :

- naudas līdzekļu ieguldīšana vai aizdošana uz zināmu laiku;
- nākotnes naudas plūsmas veidošanas motivācija;
- naudas plūsmai ir jākompensē investēto līdzekļu summa, inflācijas procents un nenoteiktība vai rentabilitātes risks;
- investoram par līdzekļu aizdošanu ir jāsaņem zināms ienākums.⁸

Tāpat par investēšanu tiek uzskatīts arī fizisku un juridisku personu vai valsts praktiska rīcības kopība investīciju realizēšanā. Investēšana var notikt, izmantojot fizisku un juridisku personu īpašumu, valsts investēšana, kuru realizē valsts vai pašvaldības, kā arī valsts uzņēmumi, ārvalstu pilsoņi vai firmas, kopējās investīcijas, kuras realizē ārvalstu un republikas pilsoņi, kopuzņēmumi vai valsts institūcijas.⁹

Par investīciju kompleksu tiek uzskatīts uzņēmumu un organizāciju sistēma, kura realizē investīcijas, lai izdarītu pamatlīdzekļu atražošanu, investīcijas objekti ir no jauna veidoti vai modernizēti pamatlīdzekļi visās nozarēs un tautsaimniecības sfērās. Investīcijas darbības subjekts (investori un līdzdalībnieki) iekšzemes un ārzemju juridiskās personas un pilsoņi, kuri piedalās investēšanas procesā.¹⁰

Svarīgi ir apskatīt, kas tiek uzskatīti par investoriem. Investori ir investīcijas darbības subjekti, kuri iegulda pašu vai aizņemtos līdzekļus vai arī intelektuālas vērtības investīcijas procesā. Līdzdalība var izpausties kā ieguldījumi, kreditēšana vai pirkšana.¹¹

Investīcijas procesa dalībnieki ir pasūtītāji, darbuzņēmēji, zinātniskās konsultāciju firmas, apdrošināšanas sabiedrības, projektētāji, starpniekfirmas, bankas.¹²

Apkopojot iepriekš minēto var secināt, ka investīcijas ir dažādu līdzekļu ieguldīšana uz zināmu laiku, lai izveidotu tādu nākotnes naudas plūsmu, kura varētu investoram kompensēt aizdoto līdzekļu summu, sagaidāmo inflāciju un nenoteiktību, kā arī dot zināmu peļņu.¹³ Tas attiecas uz visu veidu investīcijām.

---

⁷ Titarenko, D. Investīcijas kā izaugsmes faktors Latvijas ekonomikā, promocijas darba kopsavilkums, Rīga, 2008. gads, 17 lpp.

⁸ Leonoviča, L. Uzņēmējdarbība un investīcijas, Rīga, 2005. Gads, 5 lpp.

⁹ Bērziņš, E. Golubcova, V. Investīcijas un to efektivitāte, Rīga, 1993. gads, 3 lpp.

¹⁰ turpat.

¹¹ turpat.

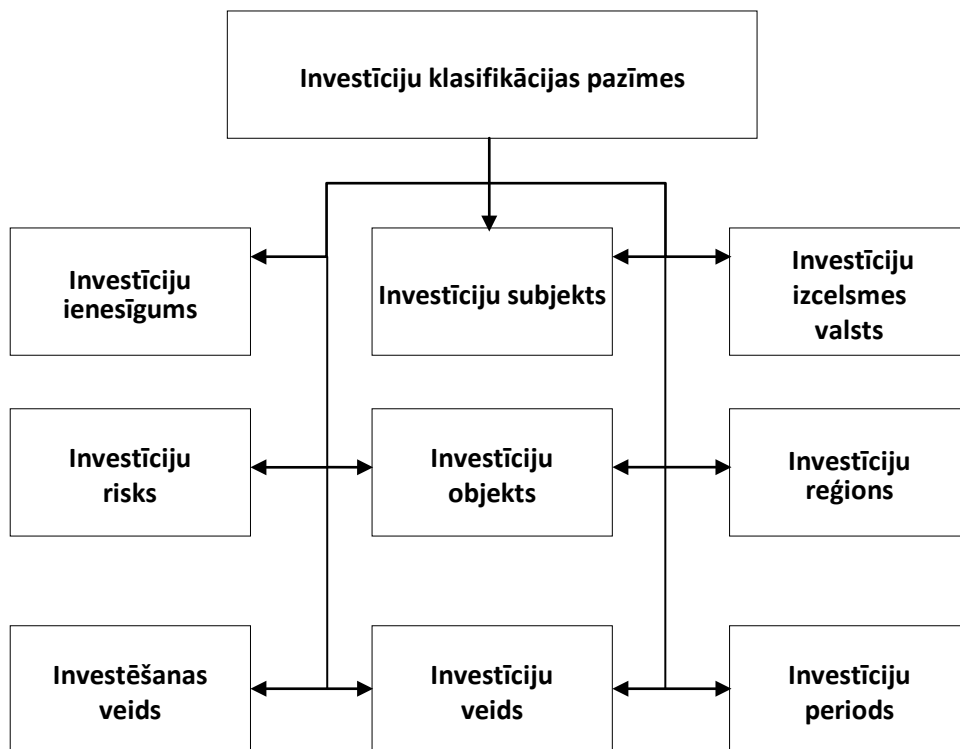
¹² turpat.

¹³ Leonoviča, L. Uzņēmējdarbība un investīcijas, Rīga, 2005. gads, 5 lpp.

1.2. Investīciju klasifikācija

Investīcijas nozīmīguma analīzei un novērtēšanai nepieciešams pētīt investīciju veidus, ienesīgumu, izcelsmi un ietekmi uz investīciju objektu, investēšanas procesa dalībniekus un daudzas citas pazīmes. Katrs potenciālais investors un uzņēmējdarbības dalībnieks, jeb investēšanas procesa subjekts centīsies savus brīvos finanšu līdzekļus ieguldīt vislabākajā un efektīvākajā veidā. Bet investīciju objekts centīsies atrast piemērotākās investīcijas ekonomiskās attīstības problēmu risināšanai. Šo uzdevumu veiksmīgai risināšanai nepieciešams pārzināt investīciju klasifikāciju.¹⁴ Investīciju klasifikācijas un to atšķirīgo formu pārzināšana dod iespēju investoram izvēlēties piemērotākās investīcijas ieguldīšanai konkrētā valstī un noteiktā pasākumā.¹⁵

Šajā sadaļā apskatīsim, kā iedala investīcijas un kā tiek skaidrota katra klasifikācija.

1.1.att. Investīciju klasifikācijas pazīmes¹⁶.

Attēlā 1 iekļautās pazīmes sakārtotas pēc to nozīmības. Attēla centrā izvietotas svarīgākās pazīmes – investīciju objekts un subjekts, kuri nosaka investīciju veidu katrā konkrētā gadījumā. Savukārt investīciju ienesīgums cieši saistīts ar investīciju risku, tāpēc investoram jāizvēlas piemērotākais investīciju veids, investēšanas process. Investīciju izcelsmes valsts arī saistīta ar investīciju risku un ienesīgumu. Parasti ekonomiski mazāk attīstītākajās valstīs

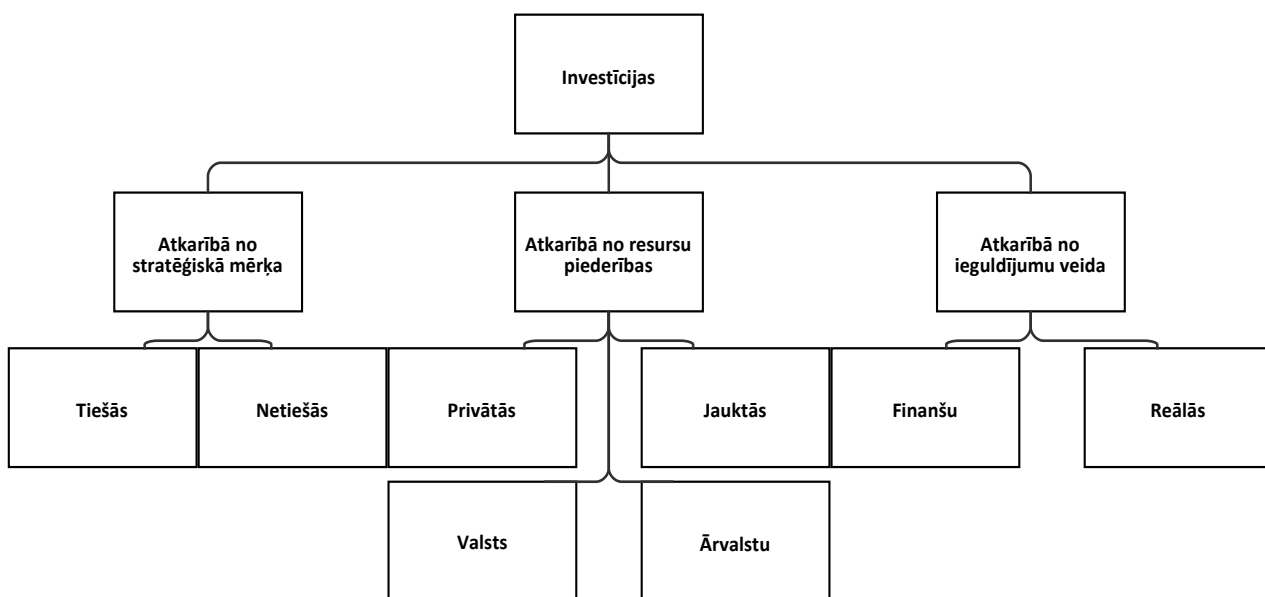
¹⁴ Leonoviča, L. Uzņēmējdarbība un investīcijas, Rīga, 2005. gads, 13 lpp.

¹⁵ turpat – 14 lpp.

¹⁶ Vanags, J. Investīcijas nekustamajā īpašumā, Rīga, 2007. gads, 16 lpp.

investīciju risks ir lielāks, bet potenciālais ienesīgums arī ievērojami pārsniedz tās iespējas, kuras tiek piedāvātas attīstītākajās valstīs ar zemu riska pakāpi.¹⁷

Investīcijas iedala vairākos veidos, viens no teorētiskajiem iedalījumiem ir šāds:

1. 2. att. teorētiskais investīciju veidu iedalījums¹⁸

Investīcijas iedala šādos veidos :

- uzņēmuma investīcijas ražošanas iekārtās;
- uzņēmuma investīcijas apgrozāmajos līdzekļos;
- valdības investīcijas dažādos pasākumos;
- investīcijas vērtspapīros;
- investīcijas nekustamajā īpašumā;
- investīcijas depozītu ieguldījumos.

Praktiskajā dzīvē izšķir šādus investīciju veidus :

Patērētāju investīcijas : pats šī investīciju veida jēdziens radās patērētāju vidū. Patērētāja investīcijas nozīmē preces iegādi – automašīnas, mājas, televizora. No finanšu viedokļa šajā gadījumā nav ienākumu un nav kapitāla palielināšanās. Līdzekļu ieguldīšana ilgtermiņa lietošanas precē vai nekustamajā īpašumā pēc savas būtības faktiski ir naudas ietaupījums.⁹

Dotā naudas ietaupījuma veida priekšrocības ir šādas :

- ieguldītā nauda nav pakļauta inflācijas svārstībām;
- ieguldītie līdzekļi var dot ienākumu, izmantojot tos komerciāli (iznomājot īpašumu vai operācijas ķīlas veidā).¹⁹

¹⁷ Vanags, J. Investīcijas nekustamajā īpašumā, Rīga – 2007. gads, 16 lpp.

¹⁸ Kasjanovs, I. Ekspertu saruna, Latvijas Bankā, 2011. gads, pieejams internetā, http://www.makroekonomika.lv/sites/default/files/2011-06-20_igors_kasjanovs_investicijas_-_teorija_un_situacija_latvija.pdf ,sk. 03.06.2012.

Ražošanas investīcijas : Šis investīciju veids nozīmē ieguldīšanu uzņēmuma aktīvos ar nolūku nākotnē gūt ienākumu.

Investīcijas biznesā var iedalīt :

- reālās vai materiālās investīcijās, kas ir ieguldījumi konkrētos materiālos objektos, piemēram, zemes gabalu iegāde, ražošanas līdzekļu un ražošanas krājumu izveidošana;
- nemateriālās investīcijas, kas ir līdzekļu apgrozījums finanšu tirgos ar reklāmas palīdzību un arī darbinieku kvalifikācijas celšanai. Šādiem mērķiem izmantotos līdzekļus sauc par humāno kapitālu. Nemateriālo investīciju īpatnība ir tā, ka viegli aprēķināt šo investīciju ieguldījumu izmaksas, bet samērā grūti un atsevišķos gadījumos pat neiespējami ir aprēķināt investīciju atdevi.²⁰

Finanšu investīcijas, kas ir īpašnieka finanšu resursu ieguldījums vērtspapīros, daļu kapitālā. Finanšu investīcijas parādās arī kā kredīta izsniegšana uz īpašnieka personīgo līdzekļu rēķina(aktīvais kredīts). Finanšu investēšanas process nozīmē tiesību nodošanu, kur investors nodod un tā vietā iegūst tiesības uz ienākumu nākotnē. Finanšu investīcijas ir ievērojamas ar to, ka sabiedrība ietaupa daļu no sabiedriskā produkta, kas netiek izmantota tagadējām vajadzībām un novirza uz jauna kapitāla izveidošanu, t.i. uz ražošanas iespēju paplašināšanu un galu galā uz sabiedrības labklājības paaugstināšanu.²¹

Nefinanšu investīcijas, kas tiek uzskatītas par ilgtermiņa nemateriālajiem ieguldījumiem un ieguldījumiem pamatlīdzekļos, piemēram, jaunu pamatlīdzekļu iegādei, to modernizācijai vai izgatavošanai saviem spēkiem. Nemateriālie ieguldījumi šajā gadījumā ir īpaša veida izmaksas nemateriālu labumu iegādei, kuri tiek izmantoti uzņēmuma interesēs nākotnē.

Nemateriālos ieguldījumus iedala šādās grupās :

- pētniecības un uzņēmuma attīstības projektu izmaksas;
- maksa par tiesībām lietot patentus un licences;
- maksa par atbilstības sertifikātu iegūšanu;
- izmaksas datorprogrammu iegādei;
- ražošanas procesu vadības programmu iegādes izdevumi un tamlīdzīgas izmaksas.

Pēc investīciju veidu apskatīšanas tuvāk jāiepazīstas ar investīciju izcelsmi. Investīciju izcelsmi iedala atkarībā no tā vai tās ir ārvalstu vai vietējās investīcijas. Ārvalstu investīcijas tiek iedalītas atsevišķā grupā jo tās ir vienas no starptautisko finanšu darījumu izplatītākajām formām. Ekonomikas teorijā un statistikā tās tiek iedalītas šādās apakšgrupās :

- ārvalstu finanšu investīcijas;

---

¹⁹ Leonoviča, L. Uzņēmējdarbība un investīcijas, Rīga, 2005. gads, 6 lpp.

²⁰ turpat.

²¹ turpat 7 lpp.

- ārvalstu nefinanšu investīcijas;
- ārvalstu investīcijas uzņēmumu pamatkapitālā;
- ārvalstu investīcijas uzņēmumu pamatlīdzekļos.

Ārvalstu investīciju ieguldījumu nozīmīgākais motīvs, jeb interese ir nopelnīt vispirms uz lētāku ražošanas resursu rēķinu. Parasti ārvalstu investori dodas uz kādu valsti ar pārdošanas iespējām jeb uz noteiktu tirgu, kur var un varēs pārdot preces, kuru ražošanas paplašināšanā ieinteresēts attiecīgais ārvalstu investors. Lai ražošanas paplašināšana būtu efektīvāka un vairāk varētu nopelnīt, investoram jāsamazina ražošanas izmaksas. Šāda iespēja rodas, investējot uzņēmumos, kuri atrodas ārvalstīs ar lētāku darbaspēku un citiem resursiem. Jāatceras, ka reizē ar investēšanu vietējo uzņēmumu pamatkapitālā ārvalstu investors var iegūt kontroli pār vietējiem uzņēmumiem, atsevišķos gadījumos tie nonāk pilnīgā ārvalstnieku kontrolē. Reizē ar darba algas paaugstināšanos, enerģiju un energoresursu cenu pieaugumu Latvija zaudē pievilcīgumu ārvalstu investoru acīs.²²

Pēc tam, kad sīkāk ir aprakstītas ārvalstu investīcijas aplūkosim vietējās investīcijas. Vietējās investīcijas ir investīcijas, kuras aptver valsts rezidentu rīcībā esošo līdzekļu un to ieguldīšanu savas valsts uzņēmumos. Vietējās investīcijas pēc to piederības var iedalīt šādās grupās :

- uzņēmumu investīcijas – uzņēmums iegulda savus, jeb aizņemtus finanšu līdzekļus savā vai kāda cita uzņēmuma attīstībā;
- valsts vai pašvaldības investīcijas, kuras galvenokārt tiek ieguldītas tautsaimniecības un sociālās infrastruktūras attīstībā, kā arī sabiedrības un valsts aizsardzības infrastruktūras būvēs. Šie līdzekļi parasti tiek gūti no pamatbudžeta vai speciālā budžeta līdzekļiem vai aizņemtajiem kredītiem un pašvaldību sniegtajiem galvojumiem pašvaldību uzņēmumiem;
- mājsaimniecību investīcijas ir ieguldījumi mājokļa iegādei, būvniecībā vai rekonstrukcijā;
- sabiedrisko organizāciju investīcijas, kas ir saistītas ar šo organizāciju darbības mērķu sasniegšanu.²³

Pēc investīciju izcelsmes veidiem turpināsim ar tiešo un netiešo investīciju teorētisko apskatu. Sāksim ar tiešajām investīcijām. Tiešās investīcijas atrodas katras valsts statistikas uzmanības lokā. Investīciju pieplūdums liecina par valsts ekonomisko izaugsmi,

²² Vanags, J. Investīcijas nekustamajā īpašumā, Rīga – 2007. gads, 17-18 lpp.

²³ turpat 19 lpp.

mājsaimniecību ienākumu palielināšanos un valsts budžeta ieņēmumu pieaugumu, kas dos iespēju efektīvāk risināt izglītības, veselības un sociālās aizsardzības jautājumus.²⁴

Centrālās statistikas birojs tiešās investīcijas definē šādi : ilgtermiņa attiecības starp vienas ekonomikas rezidentu (tiešais ieguldītājs) un citas ekonomikas rezidenta uzņēmumu (tiešo investīciju uzņēmums). Investīcijas var uzskatīt par tiešajām, ja tiešajam ieguldītājam pieder 10% un vairāk no parastajām akcijām vai balsstiesībām, vai ekvivalenta līdzdalība tiešo investīciju uzņēmumā.²⁵

Tiešajām investīcijām raksturīgas ilgtermiņa attiecības starp tiešo investoru un tiešo investīciju uzņēmumiem. Tās attiecas uz sākotnējo investīciju apjomu un visiem no tā izrietošajiem darījumiem starp tiešo investoru un tiešo investīciju uzņēmumu neatkarīgi no tā, vai tas reģistrēts kā patstāvīgs uzņēmums vai tam ir filiāles statuss. Visizplatītākie gadījumi, kad ārvalstu tiešo investīciju rezultātā tiek pārņemta kontrole pār uzņēmumu, kurā tiek investēts :

- tiešās investīcijas uzņēmumā sasniedz tā vērtību un tiek nopirkts jau eksistējošs uzņēmums ārvalstīs;
- tiek dibināts kopuzņēmums, kura partneri ir līdzvērtīgi;
- tiek atvērta vai pirktā filiāle ārzemēs, kurā mātes uzņēmumam pieder kontrolpakete.

Tiešās investīcijas tiek uzskatītas par starptautisko finanšu darījumu vienu no efektīvākajām un izplatītākajām formām!

Tālāk apskatīsim Portfeļinvestīcijas, jeb netiešās investīcijas. Tas ir otrs iedalījums pēc to ieguldījumu formas. Netiešās investīcijas ir investora ieguldījums uzņēmuma pamatkapitālā, kuram pieder mazāk par 10% akciju uzņēmumā, kurā tiek investēts. Netiešās investīcijas parasti attiecas uz šādiem darījumiem ar dažādu uzņēmuma vērtspapīriem :

- kapitāla vērtspapīri;
- obligācijas un citi vērtspapīri;
- finanšu derivāti, izņemot gadījumus, kad šie darījumi attiecas uz tiešajām investīcijām un rezerves aktīviem.²⁶ (Finanšu derivāti ir atvasinātie finanšu instrumenti investoru piesaistīšanai, kuri saistīti ar investīcijām īpašos vērtspapīros, slēdzot līgumu starp investoru un investīciju saņēmēju).²⁷

²⁴ Vanags, J. Investīcijas nekustamajā īpašumā, Rīga – 2007. gads, 21 lpp.

²⁵ Centrālās statistikas birojs, pieejams internetā,

<http://data.csb.gov.lv/DATABASE/ekfin/%CEstermi%F2a%20statistikas%20dati/Invest%EEcijas/IV020clv.htm>, sk. 25.11.2012.

²⁶ Vanags, J. Investīcijas nekustamajā īpašumā, Rīga, 2007. gads, 21-22 lpp.

²⁷ turpat, 22 lpp.

Netiešās investīcijas saistītas ar vērtspapīru portfeļa veidošanu, investīciju portfelis ir visu veidu investīcijas vai fondi, kas atrodas vienas personas īpašumā, summa, citi autori definē portfeli kā finanšu vērtspapīru kopumu, kas ir personas īpašumā.²⁸ Veidojot vērtspapīru portfeli investors riska samazināšanas nolūkā iegādājas dažādus vērtspapīrus dažādos uzņēmumos piemēram, parastās akcijas, obligācijas, ķīlu zīmes, apdrošināšanas polise. Šajā gadījumā investoram ir tiesības nevis uz atsevišķiem uzņēmējdarbības aktīviem. Bet gan uz ieguldījuma portfeļa daļu. Aizdevumu vērtspapīri tiek iegādāti apmaiņā pret tiesībām uz peļņas saņemšanu procentu veidā, un līdzekļu ņēmēja saistībām atdot parādu norādītajā termiņā. Piedalīšanās pamatkapitālā vai daļēji ieguldījumi ir īpašuma tiesības uz uzņēmējdarbības kapitāla daļu, kas ir ierobežotas laikā. Parasti investors pērk uzņēmuma akcijas, iegūstot tiesības uz piedalīšanos kapitālā ar nolūku samazināt ieguldījumu risku.²⁹

Ņemot vērā to, ka investīcijas tiek veiktas, lai nopelnītu tad jāērķinās arī ar risku, kā rezultātā var rasties zaudējumi. Parasti investīcijas saistītas ar ilgtermiņa ieguldījumiem. Investoram jāērķinās ar to, ka pirmo peļņu par ieguldījumiem varēs saņemt ne ātrāk kā pēc gada vai vairākiem gadiem. Investīciju ieguldījumi parasti tiek izdarīti ierobežotas informācijas apstākļos par investīciju objektu un vidi, kā arī tos ietekmējošajiem faktoriem. Lai samazinātu šo informācijas deficītu, investors parasti izstrādā investīciju pamatojumu, kurā ietilpst attiecīgā investīciju objekta novērtējums, tirgus pētījums, plānotais ražošanas un pārdošanas apjoms, iespējamie ieņēmumi un izdevumi. Beigās tiek aprēķināts investīciju ienesīgums.³⁰ Lai vieglāk varētu orientēties strauji mainīgajā investīciju vidē, investīciju klasifikācijā liela uzmanība tiek veltīta investīciju riskam un investīciju riska pakāpes noteikšanu. Parasti risks cieši saistīts ar investīciju potenciālo ienesīgumu. Investors var izvēlēties starp dažādu ieguldījumu veidiem, sākot no mazāk riskantiem projektiem ar zemu ienesīgumu un beidzot ar augsta riska pakāpes projektiem, kuros paslēpts potenciāli augsts ienesīgums. Investīciju ekonomisko pamatojumu nepieciešams saistīt ar esošo un iespējamo draudu identificēšanu, kā arī risku novērtēšanu. Tāpēc investori lielu uzmanību velta investīciju projektu analīzes vispusīgai analīzei un sintēzei, cenšoties gūt pilnīgāku priekšstatu par investēšanas iespējām un draudiem, kā arī priekšrocībām un trūkumiem, ieguldot investīcijas alternatīvos projektos.

Investoram pastāvīgi jānovērtē investīciju risks reizē ar potenciālā, jeb solītā ienesīguma novērtēšanu. Šajā ziņā nevajadzētu paļauties uz atsevišķos gadījumos noslēgto līgumu par investīcijas augļiem. Neviens līgums nevar garantēt tādas investīciju ienākumus, kurš

---

²⁸ Bojārs, J. Vilne, V. Starptautiskās investīcijas, Rīga, 1996. gads, 51 lpp.

²⁹ Vanags, J. Investīcijas nekustamajā īpašumā, Rīga, 2007. gads, 22 lpp.

³⁰ turpat, 22-23 lpp.

attiecīgajā investīciju objektā un vidē nav iespējams tikai tāpēc, ka pastāv daudzi iekšējie un ārējie draudi, kuri nav novēršami un to samazināšana ir ierobežota vai balstīta uz daudziem pieņēmumiem. Lai nebūtu jāpiedzīvo investēto līdzekļu pazaudēšana, vajadzētu atturēties no vilinājuma ieguldīt riskantos projektos ar augstu potenciālo ienesīgumu un valstīs ar augstu noziedzības līmeni. Daudzi investori šo vienkāršo patiesību atceras tikai tajā gadījumā, kad draudi iestājušies un līdzekļi pazaudēti.³¹ Jebkurā gadījumā vispirms ir jānosprauž mērķis, kura īstenošanas metodes var būt dažādas. Investoru galvenais mērķis ir peļņa, kas kompensē investīcijas risku. Tāpēc pirms investēšanas ir nepieciešama detalizēta investīcijas analīze un programma, respektīvi, investoram vispirms jāizlemj, ko viņš grib panākt, jo lēmumi par kapitāla investīcijām aptver tādu īpašumu iegūšanu kā zeme, ēkas un iekārtas. Investors var nolemt investēt arī intelektuālajā sfērā, piemēram, patentā, orķestrī, sava personāla vai savu bērnu izglītībā vai pārkvalifikācijā. Turklāt kapitāla investīcijas ražošanā bieži ir saistītas ar nepieciešamību pēc naudas līdzekļiem un intelektuālā īpašuma, jaunu izgudrojumu veidā, iesaistīšanas. Investējot jāņem vērā arī cenu līmenis dotajā periodā un to svārstības, lai pēc iespējas izvairītos no cenu vai pirkjspējas svārstību riska, kad nākamie ienākumi no investīcijas nespēs kompensēt par to pieejamās preces un pakalpojumus apstākļos, kad valūta būs devalvējusies un reālie ienākumi būs līdzīgi nullei.³²

Ja tiek apskatīts investīciju risks un ienesīgums jāņem vērā investīciju pievilcīgums un to noteicošie faktori, lai gan par investīciju pievilcīgumu bieži diskutē, līdz mūsdienām analizējamais jēdziens joprojām netiek uztverts vienādi. Daži autori ar uzņēmuma investīciju pievilcīgumu saprot "brīvo naudas līdzekļu ieguldīšanas lietderīgumu tajā" un atzīmē, ka analizējot uzņēmuma pievilcību, potenciālais investors vislielāko uzmanību koncentrē uz šādiem raksturlielumiem:

- likviditātes koeficientam, kas arī kalpo par likviditātes rādītāju;
- lietišķās aktivitātes koeficientam;
- kapitāla struktūras raksturlielumiem;
- rentabilitātes raksturlielumiem;
- investīciju koeficientam.

Pēc viņu domām šos koeficientus un finansiālos raksturlielumus, izmantojot datus, kas sniegti bilancē, peļņas un zaudējumu pārskatā, finanšu rezultātu pārskatā un naudas plūsmas kustības pārskatā, var spriest par investīciju objekta stabilitāti, konkurētspēju, peļņas līmeni, resursu prātīgu izmantošanu un attīstības iespējām nākotnē. Tajā pašā laikā ir svarīgi atzīmēt,

---

³¹ Vanags, J. Investīcijas nekustamajā īpašumā, Rīga, 2007. gads, 23-24 lpp.

³² Bojārs, J. Vilne, V. Starptautiskās investīcijas, Rīga, 1996. gads, 50-51 lpp.

ka investīciju pievilcīgums raksturojas ne tikai ar uzņēmuma finansiālā stāvokļa stabilitāti, kapitāla ienesīgumu, akciju kursu un izmaksāto dividenžu līmeni. Investīciju pievilcīgums veidojas arī produkcijas un pakalpojumu konkurētspējas dēļ, uzņēmuma spējas orientēties uz klientu, kas izpaužas pilnīgākā patērētāju vajadzību apmierināšanā. Liela nozīme ražošanas potenciāla pievilcības pastiprināšanā ir inovatīvas darbības pakāpei uzņēmuma stratēģiskajā attīstībā, jo inovāciju realizācijas uzdevumi ir vadošie visu faktoru sistēmā, kas nosaka uzņēmuma investīciju pievilcīgumu.³³

Pēc E.Krilova, V.Vlasovas, M.Jegorova domām investīciju pievilcīgums ir "ekonomiskā kategorija, kas raksturo uzņēmuma īpašuma izmantošanas efektivitāti, tā maksātspēju, finanšu stāvokļa stabilitāti, tā pašattīstības spēju uz kapitāla ienesīguma bāzes, ražošanas tehniski ekonomiskā līmeņa, produkcijas kvalitātes un konkurētspējas paaugstināšanās".

V.Tepļeckis un J.Kostjukovskis arī pievērš uzmanību uzņēmuma saimnieciskās darbības efektivitātei un piedāvā šādu formulējumu "ar uzņēmuma investīciju pievilcīgumu tiek saprasta stabila kopīga ekonomiskā efekta esamība no uzņēmuma ražošanas un saimnieciskās darbības".

A.Čukurovs un J.Petuhovs vispārīnā investīciju pievilcīguma jēdzienu un definē to, kā "garantētu, drošu, savlaicīgu investora mērķu sasniegšanu. Investīciju pievilcīgumu nosaka faktoru komplekss, kuru ietekme var atšķirties un mainīties atkarībā no investoru sastāva, plānotiem mērķiem un no investējamā objekta ražošanas-tehniskajām īpatnībām".

Pieejai, kas vērtē uzņēmuma investīciju pievilcīgumu ar finanšu rādītāju sistēmas palīdzību, ir savi trūkumi un priekšrocības. Galvenā priekšrocība ir lietošanas ērtība tajā ziņā, ka tā balstās uz uzņēmuma publiskās atskaites datiem, kas ļauj iegūt informāciju un kontrolēt finansiālā stāvokļa izmaiņas visām ieinteresētām personām. Finanšu stāvokļa novērtēšanas koeficientu aprēķināšana ļauj veikt divus salīdzinājumus :

- iespēja salīdzināt koeficientus laika periodā ar analogiskiem rādītājiem iepriekš vai kompānijas iepļānotajām vērtībām.
- iespēja viegli salīdzināt uzņēmuma finanšu koeficientu ar citu analogisku firmu koeficientiem vai ar vidējiem nozares rādītājiem, kas ļauj ieraudzīt novirzi no jebkura salīdzināmā normatīva.

---

³³ Frolova, L. Sevostjonova, V. Investīciju pievilcīguma novērtēšanas metodes, Latvijas Universitātes raksti, 2007.gads, 717 sēj, 33 lpp.

Galvenais trūkums ir tas, ka retrospektīvā analīze atspoguļo kompānijas darbības rezultātus pagātnē, nevis nākotnes iespējas.³⁴

Pēc autoru domām, ir iespējams izcelt trīs variantus uzņēmuma novērtēšanai no investīciju pievilcīguma viedokļa :

1. vērtspapīru analīze, kas ļauj akcionāriem novērtēt savu brīvu naudas līdzekļu ieguldīšanas efektivitāti un līdz ar to sniedz informāciju par uzņēmuma investīciju pievilcīgumu no akcionāru viedokļa;

2. uzņēmuma novērtēšana, kas dod vispārīnātu kompānijas stāvokļa novērtējumu kapitāla tirgū un ļauj investoram pieņemt pareizu un efektīvu investīciju lēmumu par uzņēmējdarbības virziena vai tā aktīvu daļas pirkšanu

3. investīciju projektu ekonomiskās efektivitātes novērtējums, kas ļauj investoriem novērtēt uzņēmumā realizētā investīciju projekta pievilcīgumu.³⁵

Lai gan visos trijos gadījumos investīciju objekti ir dažādi, katrā no iepriekš aprakstītiem variantiem galvenās metodes balstās uz diskontēšanu un nākotnes novērtējumiem. Neapšaubāmi, šī pieeja ir sarežģītāka nekā pirmā, tomēr tā ņem vērā ne tikai uzņēmuma pašreizējo finansiālo stāvokli, bet kompānijas perspektīvas, konkrētā uzņēmuma spēju ģenerēt naudas plūsmu. Veiktā analīze ļauj secināt, ka investoru rīcība var būt dažāda un, atkarībā no viņu nolūkiem, novērtējumi skar dažādus investīciju objektus. Līdz ar to investīciju pievilcīguma analīzi arī var veikt atšķirīgi ar dažādām metodēm, akcentiem un dziļuma pakāpi, atkarībā no izvēlētiem investīciju objektiem, lietotāju pamatkategorijām un viņu ekonomiskajām interesēm.

1.3.Ārvalstu tiešās investīcijas

Ārvalstu investīciju piesaistīšanai valstis vai nu likumdošanā, vai investīciju līgumos nosaka investorus vilinošus un investīciju klimatu uzlabojošus priekšnoteikumus. Tie ir ierobežojošu likumu darbības atcelšana, aplikšanas ar nodokli un muitas nodevām samazināšana vai atcelšana uz laiku vai pilnīgi, subsīdiju noteikšana izejvielām vai komponentiem (īpaši, ja no šiem komponentiem saliktā produkcija tiek eksportēta), labvēlīgi rūpnīcu vai citu objektu celtniecības finansēšanas noteikumi, garantijas pret ekspropriāciju, noteikumi par ārvalstu valūtas pieejamību, palīdzība uzņēmuma izvietojanas atrašanai un vislielākās labvēlības režīma noteikšana.

---

³⁴ Frolova, L. Sevostjonova, V. Investīciju pievilcīguma novērtēšanas metodes, Latvijas Universitātes raksti, 2007.gads, 717 sēj, 33-34 lpp.

³⁵ turpat, 35 lpp.

Investīciju likumi var noteikt vairākus gadus ilgstošas nodokļu brīvdienas, kas atbrīvo no peļņas un īpašuma nodokļa. Vairākas valstis noteic arī imunitāti pret eksporta preču ražošanas tehnikas un tās rezerves daļu importa nodevām, ko gan parasti reglamentē muitas kodeksos, nevis ārvalstu investīciju likumos. Dažkārt var noteikt arī valdību atbalstu vai subsīdijas enerģijas nesēju vai izejvielu iegādei, telpu īrei, transportam. Valsts var darboties arī kā līdzinvestors vai apņemties nopirkt daļu dotā uzņēmuma produkcijas. Parasti nosaka arī liberālus peļņas repatriācijas noteikumus. Citos gadījumos valsts var arī dotajam investoram noteikt monopolu, atbrīvojot to no varbūtēja cita investora konkurences, kas gan ir ļoti bīstami. Taču tādos gadījumos valdība obligāti iedibina cenu kontroli neatkarīgu tarifu komisiju veidā.³⁶

Ārvalstu tiešajām investīcijām (turpmāk ĀTI) nav tikai viena definīcija vai termins. Pēc Eiropas Savienības Sadarbības Organizācijas speciālistu definīcijas ĀTI ir ilgstošs uzņēmuma (tiešā investora) kapitālieguldījums kādas valsts uzņēmumā, ja šis uzņēmums ir dotās valsts rezidents un šī valsts nav investētājvalsts.

Saskaņā ar Starptautiskā Valūtas fonda direktīvām (turpmāk SVF) ĀTI ir definēts kā investoram piederošais investīciju kapitāls vai balsstiesības daļa. Pēc SVF definīcijas ĀTI investīcijas tiek izdarītas nolūkā iegūt ilgstošu peļņu un efektīvu ietekmi uzņēmuma vadībā, kas darbojas citā valstī.³⁷

Pēc Latvijas bankas eksperta vārdiem ĀTI ir skaidrojamas, kā vienas valsts rezidenta (tiešā investora) ieguldījumi citas valsts uzņēmumā (tiešo investīciju uzņēmumā), ja rezidenta līdzdalība uzņēmuma pamatkapitālā ir 10% un vairāk. Tātad jebkuri nerezidentu ieguldījumi Latvijā reģistrētos uzņēmumos, ja nerezidentam tajos pieder ne mazāk kā 10% no pamatkapitāla, tiek klasificēti kā ārvalstu tiešās investīcijas Latvijā. Ārvalstu tiešās investīcijas ietver investīcijas Latvijā reģistrēto uzņēmumu pašu kapitālā, re investēto peļņu, kā arī ieguldījumus uzņēmumu citā kapitālā (ilgtermiņa un īstermiņa kredīti, tirdzniecības kredīti un citas savstarpējas saistības un prasības).³⁸

Savukārt Centrālās statistikas birojs ārvalstu investīcijas definē šādi : ārvalstu fizisko un juridisko personu ieguldījumi Latvijā reģistrēto uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību pamatkapitālā tiešo un portfeļinvestīciju veidā.³⁹

³⁶ Bojārs, J. Vilne, V. Starptautiskās investīcijas, Rīga, 1996. gads, 62 lpp.

³⁷ Eriņš, I. Orlovska, A. Ārvalstu tiešo investīciju ietekme uz Latvijas ekonomisko stāvokli, 52 lpp. pieejams internetā, <https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/12254/fulltext>, sk.06.06.2012

³⁸ Beņkovskis, K. Ārvalstu tiešās investīcijas Latvijā, pieejams internetā, <http://www.bank.lv/publikacijas/averss-un-reverss/2001-2/arvalstu-tiesas-investicijas-latvija/4566>, sk.06.06.2012.

³⁹ Centrālās statistikas birojs. Pieejams internetā, <http://data.csb.gov.lv/DATABASE/ekfin/%CEstermi%F2a%20statistikas%20dati/Invest%EEcijas/IV020clv.htm>, sk. 25.11.2012.

Pastāv vairākas galvenās ārvalstu tiešo investīciju teorijas:

Oligopoliskā teorija : Ar terminu ‘oligopoly’ angļu valodā rakstītajā zinātniskajā literatūrā apzīmē tādu tirgus struktūru, kad ir maz firmu un daudz pircēju, tirgus ir lielu monopolisku apvienību rokās, produkcija ir samērā līdzīga un standartizēta, bet to dažādo galvenokārt ar reklāmas palīdzību, iekļūšanu tirgū apgrūtina dažādas barjeras.

Oligopoliskā investīciju teorija pārstāv viedokli, ka tiešās investīcijas ir vairāk industrijas organizācijas nekā kapitāla kustības jautājums. Oligopolistiskā firmu grupa, kas pieder vienai industrijas nozarei ir organizēta uz iekšējās savstarpējās atkarības pamata, un katram pārdevējam pieder noteikta tirgus daļa. Ja viens no grupas var palielināt savas konkurences spējas, pārējās firmas vai nu ātri reaģēs ar tādiem pašiem pasākumiem, vai piedraudēs ar konkurences intensificēšanu, kas var apdraudēt visu dotās industrijas nozari. Tas pats notiks, ja viens no konkurentiem investēs ārvalstīs. Pārējie grupas locekļi sekos, lai nezaudētu kopējo tirgus daļu. Šādu reakciju sauc par ‘sekošanu līderim’. Sekošanas līderim metodes pozitīvais efekts ir tas, ka šī metode sekmē ārvalstu investīciju ienesību.⁴⁰

Produkcijas ciklu teorijā investīcijas balstās uz produkcijas dabiskiem cikliem (jauna produkcija, ātrs tirgus pieaugums, tirgus stabilizācija , pieprasījuma kritums), ar kuriem arī izskaidro noteiktas ražošanas pārvietošanos uz ārvalstīm. Ražošanas pārceļšana uz ārvalstīm saskaņā ar šo teoriju notiek tikai tad, kad šī produkcija ir pietiekami nobriedusi un sasniegusi standartizāciju, zināmi ražošanas noslēpumi ir atšifrēti un pastāv ievērojams pieprasījuma pieaugums. Tāpēc ĀTI nepieciešamību diktē bailes pazaudēt savu tirgus daļu.⁴¹

Tirgus sistēmas nepilnību teorijas, kuras autors ir Haimers, uzskata, ka starptautiskai firmai ir globāla pieeja un tā vēlas izmantot savu konkurētspējas vai monopola priekšrocību iespējas, kas nav pieejamas vietējiem konkurentiem. ĀTI iespējamās tāpēc, ka investējošās firmas izvēlas oligopolistiskus industrijas veidus, kur tās var iegūt priekšrocības no tehniskajām zināšanām, kas nav pieejamas mērķa valstī. Šīs priekšrocības konkurences jomā pielīdzina preču tirgus vai faktoru, vai preču nepilnībām un tās attiecina uz firmu vai īpašnieku specifiskas elementiem. Tā tehniskās zināšanas, kas apvienotas ar ekonomikas mērogiem un menedžmenta zināšanām, rada pamatus investīciju lēmumiem.⁴²

Internacionalizācijas vai piemērotības teorija savos slēdzienos atsaucas uz ražošanas internacionalizāciju un līdzdalību ārvalsts produkcijas ražošanā. Šīs teorijas aizstāvji ir Baklijs un Kasons. Saskaņā ar šo teoriju pieejamais ārējais tirgus nedod firmām pietiekamu tirgu, kurā tās var iegūt peļņu, lietojot savu tehnoloģiju un ražošanas resursus, Tā firmas veido

---

⁴⁰ Bojārs, J. Vilne, V. Starptautiskās investīcijas, Rīga, 1996. gads, 65 lpp.

⁴¹ turpat.

⁴² turpat, 66 lpp.

iekšējo tirgu, investējot ārējos tirgos. Firmas galvenokārt īsteno savu ekspansiju ar noteiktas zināšanu summas un kapitāla kontroles palīdzību, kas koncentrēti mātes uzņēmumā un izplatās pasaulē caur filiālēm un kopuzņēmumiem.⁴³

Eklektikas teorijas autors ir Dannings, kurš atzīst trīs mainīgu lielumu, valsts, firmas specifikas un internacionalizācijas izšķirošo raksturu investīciju lēmumu pieņemšanā. Pirmo divu mainīgo lielumu saturs saprotams no iepriekš aprakstītā. Ar internacionalizācijas mainīgo lielumu Dannings saprot firmas iekšējo elastību un spēju ražot un tirgot caur savu filiāli vai darbību mērķa valstī, caur licenču pircēju vai produkcijas izplatītāju.⁴⁴

Visnozīmīgākā investīciju un kapitāla eksporta forma ir ĀTI. No tā izriet, ka ĀTI ir fondu turēšana un to pārvaldīšana ārvalstīs. Lielākoties ĀTI ir saistītas ar noteikta uzņēmuma filiāli, kontrolētu uzņēmumu vai kopuzņēmuma iedibināšanu ārvalstīs. Lielākoties ĀTI uzdevums ir iekļūšana jaunā tirgū.⁴⁵

ĀTI privilēģijas mērķa valstij ir tās, ka investors vairāk rūpējas par darbu tirgzinības jomā, jo viņam ir vairāk ko zaudēt nekā, ieejot tirgū vienīgi ar savu preču eksportu. ĀTI negatīvās iezīmes ir lielāks kapitāla pieprasījums, lielākas starta un menedžmenta izmaksas, garāks atmaksāšanās periods un līdz ar to lielāks risks, tostarp politiskais.

Galvenie ĀTI riska faktori :

- filiāle kļūst par vietējo tiesību un jurisdikcijas subjektu;
- kapitālieguldījums ārvalstī pakļauts vietējās politiskās un juridiskās sistēmas nestabilitātei un nacionalizācijas briesmām, kas ir visparastākais riska faktors;
- iespējama cenu kontrole no mērķa valsts puses, kas var samazināt varbūtējo peļņu;
- valūtas kursa un valūtas pārvedumu, t.sk. peļņas repatriācijas, kontrole mērķa valstī;
- režīma nestabilitāte vai nespēja aizsargāt ārvalstniekus pret nemieriem vai noziedzību;
- tik maza vietējā tirgus ietilpība, kas nevar attaisnot investīcijā plānoto ražošanu;
- vietējās valūtas kursa, depozīta un kredītu likmju nestabilitāte;
- peļņas normas risks;
- tirgus risks;
- ražošanas risks.

ĀTI ir vienas no grūtākajām ('smagākajām') un riskantākajām investīciju formām pasaulē, kuras nākotne var nest lielu ilgstošu peļņu.

ĀTI galvenokārt var tikt īstenotas divos veidos :

---

⁴³ Bojārs, J. Vilne, V. Starptautiskās investīcijas, Rīga, 1996 gads, 66 lpp.

⁴⁴ turpat, 67 lpp.

⁴⁵ Eriņš, I. Orlovska, A. Ārvalstu tiešo investīciju ietekme uz Latvijas ekonomisko stāvokli, 53 lpp, pieejams internetā, <https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/12254/fulltext>, sk. 07.06.2012.

- "greenfield" investīcijas, t.i., ārvalstu investors pilnībā rada jaunu uzņēmumu investīciju saņēmējvalstī;
- iegūšana, t.i. investors pārņem eksistējošu uzņēmumu vai daļu no tā.⁴⁶

ĀTI izdevīgumu ir apstiprinājušas daudzu finanšu un konsultatīvo organizāciju pētījumi tostarp arī tādu organizāciju, kā Pasaules Bankas, Apvienoto Nāciju Organizācijas, Eiropas Savienības Sadarbības Organizācijas pētījumi. Visu pētījumu rezultātus var apkopot slēdzienā, ka valstij nepieciešams veicināt ĀTI, jo tās pozitīvi ietekmē šādus šīs valsts ekonomiskos rādītājus :

1. kapitālieguldījumu apjomu :
  - investors iegulda līdzekļus jaunas rūpnīcas celtniecībā un iekārtu iegādē;
  - ārvalstu investora galvenais mērķis ir gūt peļņu, un vismaz daļa no šīs peļņas tiek reinvestēta.
2. Nodarbinātību;
3. uzņēmuma vadīšanas metodes, jaunu tehnoloģiju ieviešanu, mārketinga "know – how";
4. eksporta attīstību;
5. infrastruktūras attīstību;
6. darba ražīgumu;
7. nodokļu ieņēmumus;
8. sadarbību ar piegādātājiem.⁴⁷

Investējot ir būtiski, cik lielā mērā šīs investīcijas būs efektīvas kuras uzņēmumā raksturo tā peļņas pieaugums. Investīciju ekonomiskās efektivitātes vispusīgai analīzei un pamatojumam nepieciešami noteikti rādītāji. Apkopojošs rādītājs ir investīciju atmaksāšanās laiks, kurš nepieciešams ieguldīto līdzekļu atgūvei pašatmaksāšanās apstākļos, kā arī investīciju rādītājs, kas ļauj izvērtēt nepieciešamo līdzekļu apjomu noteiktam produkcijas apjoma palielinājumam.

Pilnīgāku ieskatu dod kompleksā analīze, izvērtējot šādus rādītājus :

- darba ražīgumu (produkcijas ieguves palielinājums);
- jaudu izmantošanas efektivitāte ;
- izmaiņas produkcijas pašizmaksā;
- produkcijas kvalitāte un tās tehniskais līmenis;
- produkcijas materiālietilpība un energoietilpība;

⁴⁶ Eriņš, I. Orlovska, A. Ārvalstu tiešo investīciju ietekme uz Latvijas ekonomisko stāvokli, 53-54 lpp. Pieejams internetā, <https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/12254/fulltext>, sk. 07.06.2012.

⁴⁷ turpat, 55-56lpp, pieejams internetā, <https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/12254/fulltext>, sk. 06.06.2012.

- projektēšanas darbu, būvdarbu izpildes un jaudu apgūšanas ilgums;
- rādītāji, kuri raksturo pasākuma sociālo efektu salīdzinājumā ar esošo stāvokli;
- rādītāji, kuri raksturo investīciju ietekmi uz vidi.

Efektivitātes vērtējumā no kopējā efekta jāizslēdz tie faktori, kuri nav saistīti ar investīciju procesu, tie ir faktori, kuri saistīti ar esošo jaudu pilnvērtīgāku izmantošanu, pilnveidošanu, uzņēmumu darba maiņu skaita palielināšanu, progresīvu vadīšanu un pārvaldes formu un darba organizācijas formu ieviešanu, personāla kvalifikācijas paaugstināšanu un pasākumi, kuri neprasa investīcijas analizējamā periodā.

Efektivitātes aprēķinos jāņem vērā laika atstarpe starp investīciju ieguldīšanas brīdi un to brīdi, kad sāk gūt iecerēto efektu.

Tā sastāv no divām daļām :

- būvniecības, kas vienlīdzīgs laika sprīdim, kāds nepieciešams, lai investīcijas (naudas līdzekļi) kļūtu par pamatlīdzekļiem;
- apgūšanas, laika periods, kurš nepieciešams projektā paredzētās jaudas apgūšanai ekspluatācijā nodotos objektos.⁴⁸

Pirms investors izlemj investēt viņam ir jāzina, cik pamatotas šīs investīcijas būs. Jebkuram uzņēmumam vai personai savu finanšu plānošanā jāievēro zināmi noteikumi. Ļoti vispārināti šos noteikumus var formulēt šādi :

1. finanšu resursiem jāatbilst to nepieciešamībai. To sauc par ‘banku zelta likumu’. Līdzekļu iegūšanai un izlietošanai jānotiek atbilstoši to faktiskajai nepieciešamībai. Tā līdzekļiem, kuri paredzēti ilglaicīgām investīcijām, jāfinansē izmantojot ilgtermiņa kredītus;
2. maksātspējas nodrošināšana. Plānojot jebkuru finansiālu operāciju, jādomā par to, ka jebkurā momentā jābūt nodrošinātai kredīta vai kapitāla ieguldījuma atmaksas iespējai;
3. investīciju rentabilitāte. Plānojot jebkura veida investīcijas, jādomā par visefektīvākā varianta izvēli. Ieguldītajiem līdzekļiem jābūt minimāliem salīdzinājumā ar iespējami optimālo rezultātu. Secinājums – investīcijām aizdotu kapitālu var izmantot tikai tad, ja tādā gadījumā paaugstinās līdzekļu rentabilitāte;
4. risku sabalansēšanas princips. Riskantus pasākumus jāfinansē, izmantojot paša līdzekļus. Neveiksmes gadījumā nav nepieciešams tērēt līdzekļus procentu likmes nomaksai;

---

⁴⁸ Bērziņš, E. Golubcova, V. Investīcijas un to efektivitāte, Rīga, 1993. gads, 4-5 lpp.

5. iespējas piemēroties tirgus prasībām. Nepieciešams rūpīgi pētīt tirgus konjunktūru un izprast tirgus un kredīta nepieciešamības sakaru;
6. maksimālās rentabilitātes princips. Analizējot kapitāla ieguldījumu un investīciju realizēšanas iespējas, vienmēr jāizvēlas tie pasākumi, kuri nodrošina uzņēmuma maksimālo rentabilitāti.⁴⁹

Būtiska lieta investoram ir riska faktori investēšanas procesā. Investīciju projektu analīzes gaitā ir nepieciešams ievērot :

- projektu risku, jo pie lielāka rentabilitātes laika, projekts ir riskantāks;
- naudas vērtību, jo laika gaitā nauda maina savu vērtību.

Vislielākā varbūtība parasti ir saistīta ar lieliem investīciju projektiem, tādiem kā ražošanas paplašināšana . Šim nolūkam tiek ieguldītas lielas summas, bet galīgais rezultāts nav droši zināms. Vēl lielāks risks ir saistīts ar jaunu preču ražošanu, jo tas ir solis jaunā neizpētītā jomā. Parasti investēšanas procesu sāk bez precīzām idejām par iespējamo rezultātu komerciālu lietošanu. Kaut gan šī pieeja ar laiku var dot lielus ienākumus, bet pašai par sevi tai nav iespējama investīciju plānošana. No tā secinām, ka riska analīzei un tirgus izpētei ir ļoti liela nozīme projektu risku analīzē. Riska analīze sākas ar tā iemeslu un avotu noskaidrošanu, pie tam ir svarīgi noteikt kādi avoti ir pārsvarā, lai uz tiem koncentrētu analīzi.

Pēc risku izcelšanās ir lietderīgi iedalīt riskus šādi :

- risks, kas saistīts ar nākotnes nenoteiktību;
- risks, kas saistīts ar informācijas trūkumu.

Visos šajos gadījumos risks ir saistīts ar lēmuma informācijas nodrošinājuma stāvokli. Pēc grāmatas autora domām risks ir varbūtības kategorija un to izmēra kā zaudējumu noteikta līmeņa varbūtību. Katrs investors nosaka sev riska pieļaujamo līmeni. Ar pieļaujamo risku var saprast peļņas pilna zaudējuma draudus, kas var būt saistīts ar kādu investēšanas projektu vai uzņēmējdarbību kopumā.

Risku iedalījums :

- neprognozējamie riski :
  1. makroekonomiska situācijas maiņa (tendences reģiona ekonomiskajā attīstībā);
  2. ekoloģiskais risks (dabas katastrofas);
  3. sociālās bīstamības risks un risks, kas saistīts ar noziedzību;
  4. risks, kas saistīts ar neparedzētu neveiksmju rašanos.
- Iekšējie prognozējamie riski :
  1. tirgus risks;

---

⁴⁹ Bērziņš, E. Golubcova, V. Investīcijas un to efektivitāte, Rīga, 1993. gads, 6-7 lpp.

2. darbības risks, piem.: darba drošības tehnikas neievērošana.

- tehniskais risks :

1. izmaiņas tehnoloģijā;
2. kvalitātes un ražības kritums saistībā ar projektu;
3. specifiskiem tehnoloģiskiem riskiem saistībā ar projektu;
4. kļūdām projekta tāmes dokumentācijā.

- Tiesiskais risks :

1. licenču kļūdas;
2. autortiesību neievērošana;
3. līgumu neizpilde;
4. tiesas procesi ar ārējiem partneriem;
5. tiesas procesi uzņēmuma robežās.⁵⁰

Jāatzīmē, ka risku kvalificēšana saistīta arī ar investīciju veidiem.

Vadoties no tā riskus var iedalīt :

Finanšu risks ir nedrošība, kura rodas pie finanšu investīcijām. Firma tiek iekļauta finanšu riskā tikai tad, kad tā nodarbojas ar finanšu projektu īstenošanu, ieguldot naudu citā uzņēmējdarbībā un pārkot citu akciju sabiedrību akcijas. Ja firma aizņemas naudu ar mērķi izdarīt finanšu investīcijas, pārkot akcijas, tad tā uzņemas fiksētu procentu samaksu naudas aizdevumam vēl pirms tam un neatkarīgi no tā vai uz iepirkām akcijām (finanšu ieguldījumu) tiek gūts ienākums vai nē. Tā rezultātā akciju īpašniekam palielinās nedrošības un tas liek investoram palielināt riska prēmiju.⁵¹

Riskus, kuri ir saistīti ar finanšu operācijām, var iedalīt šādi :

- tirgus risks;
- biznesa risks;
- procentu likmes kustības risks (saistīts ar naudas pirkšanas spējas izmaiņām).

Uzņēmējdarbības risks ir saistīts ar firmas iespēju reaģēt uz savu preču un pakalpojumu pieprasījuma izmaiņām. Firmām, kuras nodrošina pārdošanas apjomu augstāk par kādu summu, kas ir nepieciešama lielu pastāvīgu izmaksu segšanai, ir augsts rentabilitātes līmenis. Tādas firmas ir mazāk spējīgas reaģēt uz izmaiņām ekonomikā un tām būs aukstākā apdrošināšanas prēmija. Valdība parasti ir bez riska aizņēmējs ar drošu ienākumu plūsmu. Tai ir liels spēks un vara nodokļu iekasēšanā, kā arī citu līdzekļu piesaistīšanā.

---

⁵⁰ Leonoviča, L. Uzņēmējdarbība un investīcijas, Rīga, 2005. gads, 25-28 lpp.

⁵¹ turpat, 28 lpp.

Ja pieņem, ka ienākumu robeža ir konstanta un pārdošana pārsniedz nosaukto laiku, tad arī darbošanās ienākumi sāks svārstīties. Līdz ar to pārdošanas nepastāvīgums vai biznesa riska tieša un primāra determinante (skaitlis, ko iegūst saskaitot reizinājumus). Firmas darbības ienākums ir arī atkarīgs no izmaksu struktūras (mainīgās un pastāvīgās izmaksas). Ja visas firmas ražošanas izmaksas ir mainīgas, tad darbības ienākums nebūs tieši atkarīgs no realizācijas apjoma un tas būs nepastāvīgāks. Atkarībā no firmas darbības kritiskā punkta, labvēlīgākā laika periodā firmas ienākums var palielināties. Nelabvēlīgu apstākļu gadījumā firmas ienākums samazināsies daudz vairāk nekā realizācijas apjoms. Pastāvīgo izmaksu ietekmi uz darbošanās izpeļņu vai uzņēmēja ienākuma nepastāvīgumu veido firmas darbošanās sviru mehānisms. Tāpēc firmas biznesa risks tiek vērtēts pēc tās mainīgo izmaksu darbošanās ienākumu gūšanā.⁵²

Likviditātes un kredītpējas risks ir tāds risks, kas izveidojas kapitāla tirgū sekundārā ieguldījuma rezultātā. Kad ieguldītājs savu ienākumu neizlieto kārtējam patēriņam, bet investē to zināmos pasākumos, tad nākotnē var izveidoties situācija, kad investors savu ieguldījumu vēlas pārdot kādam citam. Vēlēšanās vienmēr ir saistītas ar varēšanu. Tātad investors savas investīcijas iespēju robežās pārvērtīs skaidrā naudā un turpinās vai nu kārtējo patēriņu vai arī naudu investēs kādā citā ieguldījumā. Kad investors ir pieņēmis lēmumu pārvērst investīcijas skaidrā naudā, lai savus līdzekļus ieguldītu vai drošākos vai likvīdākos pasākumos tad viņam rodas divējāda nedrošība :

- cik ilgā laikā viņš savas investīcijas varēs pārvērst naudā;
- cik viņš par to samaksās, vai arī ko viņš no tā iegūs.

Tāda pati nedrošība ir ar investīcijām. Investors nezina, cik ilgs laiks paies zināmu aktīvu uzkrāšanai un kāda būs samaksa pie šo aktīvu pārdošanas. No tā mēs varam secināt, ka investīciju likviditāte ir spēja pirkt vai pārdot ieguldījumus ātri bez būtiskas koncesijas (piekāpšanās) cenas ziņā. Ekonomiskajā literatūrā ir sastopama šāda likviditātes definīcija : ‘ ‘ Likviditāte ir ieguldījumu pārvēršana naudā’ ’, tātad ieguldījuma pārvēršana naudā bez nosacījuma. Investīciju likviditātei šajā gadījumā ir divi nosacījumi – ātra pārvēršana naudā un bez zaudējumiem. Ja pastāv nedrošība par to, vai investīcijas ātri var pārvērst naudā, vai pastāv iespējamība , ka tās varēs ātri pārvērst naudā tikai ar būtisku koncesiju cenas ziņā, tad ar to arī ir saistīts investīciju likviditātes risks.⁵³ Šajā nodaļā apskatījam investīciju veidus un faktorus, kuri būtu jāņem vērā veicot investīcijas. Tālāk aplūkosim investīcijas Baltijas valstīs jo bieži šis reģions tiek uztverts, kā viens vesels.

---

⁵² Leonoviča, L. Uzņēmējdarbība un investīcijas, Rīga, 2005. gads, 28 lpp.

⁵³ turpat, 29 lpp.

2. INVESTĪCIJAS UN TO POZITĪVĀS IEZĪMES BALTIJAS VALSTĪS

2.1. Kopējās Baltijas valstu iezīmes investīciju procesā

Baltijas jūras valstu un to kaimiņvalstu kopīgā vēsture ir veidojusi šī reģiona identitāti. Berlīnes mūra krišanai sekoja turpat 20 gadu ilga uzņēmēju un politiķu vēlme atgūt 2.pasaules kara rezultātā zaudēto sadarbību. Starpvalstu tirdzniecība un investīcijas ir strauji augušas. Dēļ globālās recesijas un finanšu krīzes 2008–2009.gadā izaugsme piebremzējās. Reģionam ir raksturīga cieša savstarpēja sadarbība. Ģeogrāfiskais tuvums un ciešās kultūras saites, specializācija un darba dalīšana ir veicinājusi ciešāku mijiedarbību. Tajā pat laikā, ekonomiskajam klimatam atkal pasliktinoties, rodas jauni izaicinājumi. Bažas rada fakts, ka citu reģionu investoru interese veikt investīcijas mazinās un reģionam kļūst arvien grūtāk piesaistīt jaunu kapitālu un idejas. Ieilgušās attīstīto valstu problēmas dēļ to lielajiem parādiem un vājajām bankām, mazina vēlmi investēt un uzņemties risku. Baltijas jūras reģionu īpaši apdraud eiro zonas krīze. Pēc diviem samērā labas izaugsmes gadiem, "Swedbank" IKP prognoze paredz reģiona izaugsmes tempu palēnināšanos. Gaidāmā izaugsmes tempu pavājināšanās kaimiņu tirgos nākamo pāris gadu laikā ir galvenais risks un daudziem uzņēmumiem liks pieņemt virkni svarīgu lēmumu. Vide ar apgrūtinātu pieeju kredītiem (bet zemām kredītu procentu likmēm), augošiem nodokļiem un sociālo budžetu sarukšanu vairākās valstīs varētu radīt nepieciešamību mainīt esošos biznesa modeļus. Papildus eiro zonas krīzei, kas palēninās izaugsmi un var sašaurināt reģiona uzņēmumu potenciālo tirgu, īpaši labi nav veicies arī ar pašas ES attīstības veicināšanu – piemēram, turpināt pilnveidot iekšējo tirgu. Papildus tam ir svarīgi rast resursus investīcijām Baltijas jūras reģiona infrastruktūrā, jo būtiski uzlabojumi nepieciešami gan gaisa, gan jūras, gan sauszemes transportam. Iespējams, ka krīze Baltijas valstīs ir ietekmējusi reģiona uzņēmumu lēmumus attiecībā uz darbības paplašināšanu. Uzņēmumiem joprojām spilgtā atmiņā ir strauji augošās algas laikā pirms burbuļa plīšanas.

Turklāt daudzas nepieciešamas strukturālas reformas vēl nebūt nav veiktas. Svarīgi, lai Latvija, Lietuva un Igaunija joprojām ir apņēmības pilnas veikt reformas un komunicēt savus sasniegumus, informēt par ražošanas un uzņēmējdarbības vides uzlabošanu, tā piesaistot uzņēmumus un investīcijas. Konkurence pasaules tirgos pakāpeniski pieaug, jo tajos ienāk jauni ambiciozi spēlētāji, kas spēj nodrošināt augstu efektivitāti un kvalitāti.

Šajā apskatā aplūko ekonomisko situāciju reģionā, galveno uzmanību veltot vides strukturālajiem un institucionālajiem aspektiem un tam, kā tie ietekmē Baltijas jūras reģiona konkurētspēju. Baltijas jūras reģiona izaugsme 2012.gadā ir vājāka kā "Swedbank"

prognozēja pērn, galvenokārt dēļ lēnākas izaugsmes Eiropas eksporta tirgos. Turklāt arī 2013.gadā būtiska situācijas uzlabošanās nav gaidāma. Recesijas risks kaimiņvalstīs mazina investīcijas un eksporta iespējas. Ekonomikas izaugsmes tempu palēninājums gaidāms arī ASV un tādās attīstības valstīs kā Ķīna un Indija. Pašlaik ‘‘Swedbank’’ prognozē, ka IKP izaugsme Baltijas jūras reģionā šogad piebremzēsies līdz 2.3%, un arī nākošajos pāris gados tā būs tikai nedaudz straujāka – IKP augs par 2.4% 2013.gadā un 2.9% 2014.gadā. Tas arvien ir ļoti viduvēji salīdzinot ar pirmskrīzes periodu, bet, no otras puses, 6% IKP gada pieaugums arī nebija ilgtspējīgs. Pieņemams reģiona IKP gada pieaugums varētu būt ap 4% gadā. Visas Baltijas jūras reģiona valstis var ievainot globāli satricinājumi, no vienas puses, caur ārējo tirdzniecību un investīcijām, no otras puses – caur finanšu un izejvielu tirgiem. Sagaidām, ka visās trīs Baltijas valstīs izaugsmes tempi šogad palēnināsies, bet ne tik krasi kā Ziemeļvalstīs. Izaugsmi palīdz noturēt ekonomikas atveseļošanās, kas panākta pēc finanšu un nekustamā īpašuma krīzes. Situācija būtiski uzlabojās 2011.gadā. Atsākās izaugsme, bezdarbs saruka, budžeta konsolidācija deva gaidītos rezultātus un uzlabojās konkurētspēja. Tika paaugstināts arī visu trīs Baltijas valstu kredītreitings, un apdrošināties pret valsts defoltu ir lētāk, īpaši salīdzot ar Ungāriju un Spāniju un vēl lielākā mērā ar Ukrainu. Baltijas valstu īstenotās re-formas ir atmaksājušās un uzskatāmi rāda, ka pat valstis ar fiksētu valūtas kursu spēj strauji atgūties no smagas krīzes.⁵⁴

2.2. Investīcijas Latvijas Republikā

Pirmās investīcijas Latvijā pēc valsts neatkarības atgūšanas ienāca jau 1990. gadu sākumā – tā Skandināvijas valstu nauda ieplūda gan telekomunikāciju (Lattelekom), gan finanšu sektorā (Hansabanka – tagad Swedbank). Tāpat ārvalstu investīciju ieplūdi veicināja vairāku desmitu valsts uzņēmumu privatizācija, kas sākās 1993.-1995. gados. Piemēram, Vācijas un Krievijas investīcijas ienāca, Gazprom un Ruhrgas privatizējot Latvijas gāzi, bet Zviedrijas tiešās investīcijas ienāca, ‘‘Skandinaviska Enskilda Banken’’ (SEB) nopērkot Latvijas Unibanku. Skandināvijas finanšu resursu straume pastiprinājās pēc Krievijas krīzes 1998. gadā, un līdz šim pakāpeniski ieguvusi vadošo lomu pārējo valstu vidū.

Jaunu ārvalstu investīciju vilni gan ienākot jauniem investoriem, gan darbību attīstot esošajiem ārvalstu uzņēmumiem Latvija piedzīvoja līdz ar iestāšanos Eiropas Savienībā 2004. gadā. Pieauga ne vien tiešās ārvalstu investīcijas, bet arī banku piesaistītie resursi (aizņēmumi

---

⁵⁴ ‘‘Swedbank’’, Baltijas jūras reģiona apskats, 2012. gads, pieejams internetā, http://www.swedbank.lv/lib/lv/BSR_Report_2012_10_LV.pdf, sk. 03.12.2012.

no mātes kompānijām, sindicētie kredīti, nerezidentu noguldījumi, no kuriem daļa caur izsniegtiem kredītiem nonāca nekustamā īpašuma tirgū. Tiešo ārvalstu investīciju atlikums pieauga no 3,3 mljrd. EUR 2004. gada beigās līdz 8,1 mljrd. EUR 2008.gada beigās, tikmēr banku aizņēmumi 2008. gada beigās sasniedza 14,3 mljrd. EUR, liecina Latvijas Bankas apkopotā Latvijas starptautisko investīciju bilance. Krīzes laikā šis banku aizņēmumu apjoms samazinājās līdz 9,4 miljardiem EUR 2010. gada septembra beigās, bet uz 2010. gada beigām banku aizņēmumu apjoms samazinājās līdz nullei, bet vienlaikus līdz 15,2 miljardiem EUR pieauga ārvalstu banku noguldījumu apjoms. Vēl 2010. gada septembra beigās tie bija 4,1 miljards EUR. 2011. gada septembra beigās ārvalstu banku noguldījumu apjoms veidoja 13,9 miljardi EUR.

Globālās finanšu krīzes iespaidā ārvalstu kapitāla plūsmas Latvijā būtiski samazinājās. Ja 2007. gadā neto darījumu apjoms bija 1,7 mljrd. EUR, kas ir gada laikā sasniegtais lielākais rādītājs, tad visā 2009. gadā – vien 67,6 milj. EUR. Investīciju baņķieru teiktais liecina, ka krīzes dēļ 2008. gada nogalē nenotika iepriekš cerēti vairāki uzņēmumu pārdošanas, investoru piesaistes darījumi, kuru kopējais apjoms 1,4 mljrd. EUR apjomā. Iespējams, daļa darījumu tā arī netiks realizēti, turklāt krīzes dēļ daudzu uzņēmumu ārvalstu īpašnieki pārdod uzņēmumu daļas atpakaļ Latvijas uzņēmējiem vai ļauj tās izpirkt uzņēmumu vadībai.

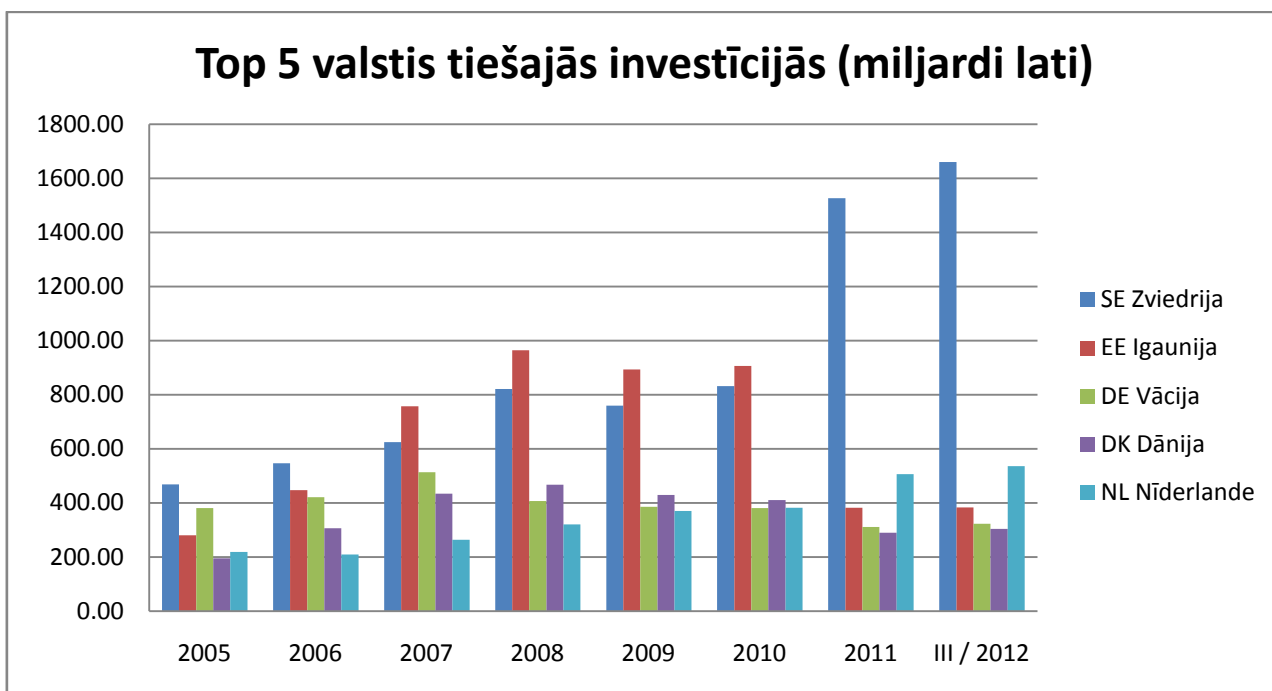
2010. gadā situācija pamazām uzlabojās, jo tika noslēgti vairāki uzņēmumu pirkšanas, pārdošanas darījumi, un šī tendence turpinājās 2011. gadā. 2011.gada deviņos mēnešos tiešo investīciju apjoms Latvijā bija gandrīz trīs reizes lielāks par 2010.gadā kopumā ienākošajām ārvalstu tiešo investīciju plūsmām.

Uz 2011. gada septembra beigām tiešo ārvalstu investīciju neto atlikums bija 9,34 miljardi EUR, kas ir 4223,1 EUR uz vienu iedzīvotāju, liecina Latvijas Bankas dati. Salīdzinot ar 2010. gada beigām, uzkrāto investīciju apjoms pieaudzis par 14%, bet, salīdzinot ar 2003. gadu, tas pieaudzis vairāk nekā 3,3 reizes. Kopumā Latvijā uzkrāto ārvalstu tieši investīciju ģeopolitiskā struktūrā lielākoties ir ES valstu investīcijas. Skaitliski lielākais investoru skaits pieaugums 2011. gadā bijis no Krievijas un arī citām NVS valstīm - to sekmēja 2010. gada grozījumi Imigrācijas likumā, saskaņā ar kuriem termiņuzturēšanās atļaujas Latvijā var saņemt personas, kuras iegādājušās vienu vai vairākus nekustamos īpašumus vai arī veikušas ieguldījumu kapitālsabiedrības pamatkapitālā.⁵⁵

---

⁵⁵ Ārvalstu investīciju vide, pieejams internetā, <http://www.balticexport.com/?article=arvalstu-investiciju-vide-latvija&lang=lv>, sk. 21.10.2012.

Šajā tabulā aplūkosim informāciju par to, no kurām valstīm nākušas vieslielākās ĀTI uz dotu brīdi Latvijas Republikā ĀTI nākušas no Zviedrijas.

2.1. att. Top 5 valstis tiešajās investīcijās.⁵⁶

Apskatoties informāciju par valstīm, kuras ir veikušas tiešās investīcijas Latvijas Republikā laika posmā no 2005. gada līdz 2012. gada trešajam ceturksnim ir notikušas zināmā mērā līdera maiņa, jo līdz 2010. Gada beigām valsts, kura visvairāk investējusi Latvijas Republikā bija Igaunija, taču ņemot vērā krīzi, kura aizsākās 2008. Gadā Igaunijas investīcijas Latvijā ir sarukušas, kas gan atspoguļojas tikai sākot ar 2011. gadu. Šobrīd ĀTI visvairāk veikusi valsts ir Zviedrija, kas lielas investīcijas ir veikušas sākot ar 2011. Gadu, kā rezultātā viņi ir ieņēmuši pirmo vietu to valstu skaitā, kuras ir investējušas Latvijas Republikā. ĀTI, kuras nākušas no Vācijas līdz 2007. gadam iezīmēja pozitīvas tendences, taču sākot ar 2008. gadu Vācijas investīciju apjoms lēnām samazinās. Tas pats iezīmējas pie ĀTI, kuras ir nākušas no Dānijas, jāņem gan vērā fakts, ka statistikā ir attēloti dati par laika posmu līdz 2012. gada trešajam ceturksnim un jau tagad var izdarīt secinājumus, ka abu iepriekšminēto valstu ĀTI šajā gadā būs lielākas nekā pagājušajā, kas liecina par pozitīvām iezīmēm. No Nīderlandes veiktās ĀTI ir stipri palielinājušās pēdējo divu gadu laikā, kas ir pozitīvi, taču jāpiemin fakts, ka liels pieaugums bija 2011. gadā, taču šogad ir praktiski apstājies.

⁵⁶ Latvijas bankas statistikas datubāze, pieejams internetā, <http://statdb.bank.lv/lb/Data.aspx?id=104>, sk. 14.12.12.

Tālāk aplūkosim, cik ĀTI procentuāli ir ienākušas no vienas valsts. Tabulā apkopotas desmit valstis, kuru investīciju procentuālais kopums ir 76 %, kas ir lielākā daļa no visām ĀTI.

2.1.Tabula, ārvalstu tiešie ieguldījumi laika posmā no 2005. gada līdz 2012. gada trešajam ceturksnim.⁵⁷

Valsts	Kopā (miljoni Latu)	Procenti
Zviedrija	7241.10	18%
Igaunija	5016.50	12%
Vācija	3123.80	8%
Dānija	2838.10	7%
Nīderlande	2807.70	7%
Somija	2157.50	5%
Krievija	2151.60	5%
Kipra	1881.80	5%
Norvēģija	1703.30	4%
ASV	1625.40	4%
Kopā	30546.80	76%

Kā jau iepriekš minēju, kopā šo desmit tabulā 2.1. norādītās valstu ĀTI sastāda 76% no visām kopējām ĀTI. Zviedrija no kopējām ĀTI procentuāli sastāda 18 %, kas ir ļoti liels skaitlis, tālāk ir Igaunija, kuras ĀTI procentuāli ir par 33 % un sastāda 12 % no kopējām ĀTI. Būtībā divu valstu ĀTI kopā sastāda 30 %, kas nozīmētu ļoti lielu investīciju zaudējumu gadījumā ja šo divu valstu ekonomikās notiktu, būtiski satricinājumi vai, kādi citi negatīvi faktori.

Tiešo ārvalstu investīciju – ieguldījumi uzņēmumu pašu kapitālā, reinvestētā peļņa, u.c. kapitāla veidi - dinamika uzrādīja strauju pieaugumu kopš Latvijas neatkarības atgūšanas 1990. gadā, līdz finanšu krīzes dēļ šī pieauguma tempi samazinājās. Toties 2011. gada 9 mēnešos tiešo investīciju apjoms Latvijas ekonomikā bija gandrīz trīs reizes lielāks par 2010. gadā kopumā ienākošajām ārvalstu tiešo investīciju plūsmām: laivas tiesa ieplūdusi no Krievijas un NVS valstīm, ko sekmēja Imigrācijas likuma grozījumi, kas ārvalstu investoriem ļauj saņemt termiņuzturēšanās atļaujas Latvijā.⁵⁸

2009.gadā valdība pieņēma “Latvijas preču un pakalpojumu eksporta veicināšanas un ārvalstu investīciju piesaistes pamatnostādnes 2010.–2016.gadam”. Tajā secināts, ka Latvijā ir zems ārvalstu tiešo investīciju īpatsvars sektoros, kas orientēti uz ražošanu un eksportu. Tāpēc nolemts radīt labvēlīgu vidi ārvalstu investīciju piesaistei augsto un vidēji augsto tehnoloģiju nozarēs un piesaistīt uz ražošanu un eksportu vērstas ārvalstu investīcijas.

⁵⁷ Latvijas bankas statistikas datubāze, pieejams internetā, <http://statdb.bank.lv/lb/Data.aspx?id=104> ,sk. 14.12.12

⁵⁸ Ārvalstu investīciju vide, pieejams internetā, www.balticexport.com/?article=arvalstu-investiciju-vide-latvija&lang=lv ,sk.21.10.2012.

Valdība, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, Ekonomikas ministrija veic dažādas izmaiņas likumos, rīko pasākumus, tostarp ārvalstu vizītes, lai veicinātu investoru ienākšanu Latvijā. Piemēram, veiktās izmaiņas Imigrācijas likumā ļauj Latvijā iegūt uzturēšanās atļaujas ārvalstu (ne-ES dalībvalstu) ieguldītājiem, ja tie būs investējuši konkrētu summu bankas kapitālā, nekustamajā īpašumā vai arī kāda uzņēmuma pamatkapitālā. Lai gan galvenā mērķauditorija ir Krievijas turīgie iedzīvotāji, aktīvi tiek uzrunāti arī Ķīnas, Indijas un arī Vidusāzijas un Aizkaukāza valstu uzņēmēji. 2010. gada laikā šādi piesaistīti nepilni 28 milj. EUR. Ir sagatavots investīciju piesaistes stratēģijas projekts, saskaņā ar kuru Latvijas galvenais mērķis ir mērķtiecīgi piesaistīt eksporta orientētas investīcijas ražošanas un pakalpojumu nozarēs. Galvenās investīciju piesaistes mērķa valstis ir Eiropas valstis, kur Latvijai un Baltijai ir atpazīstamība, piemēram, Skandināvija, Vācija, Polija, Čehija, Krievija, Ukraina; ekonomiski stabilas un attīstītas valstis, kurās ir attīstītas Latviju interesējošās nozares, piemēram, mašīnbūve Vācijā, Lielbritānijā, Francijā, zaļās tehnoloģijas Skandināvijā, Vācijā, kokapstrāde Skandināvijā; un valstis, no kurām ir lielākā izejošo investīciju plūsma, tai skaitā ASV, Francija, Vācija, Lielbritānija, Japāna, Ķīna, Indija. Stratēģijā tiek identificētas mērķa nozares investīciju piesaistei – kokrūpniecība, metālapstrāde un mašīnbūve, transports un loģistika, informācijas tehnoloģijas, dzīvības zinātnes, veselības aprūpe un zaļās tehnoloģijas. Stratēģija paredz uzņēmējdarbības vides uzlabošanu, izglītības sistēmas pilnveidošanu, uzņēmējdarbības infrastruktūras pieejamību, finanšu pieejamību, investīciju stimulu nodrošināšanu un imigrācijas procedūru vienkāršošanu, kā arī konkrētus pasākumus, sadarbojoties Ārlietu, Ekonomikas ministrijām, LIAA, lai sagatavotu piedāvājumus un projektus potenciālajiem ārvalstu investoriem. No 2011. gada 1.janvāra Latvijā atjaunota uzņēmuma ienākuma nodokļa (UIN) atlaide par investīcijām noteiktās nozarēs: no 5 miljoniem latu (ap 7 milj. EUR) līdz 35 miljonu latu (50 milj. EUR) apmērā UIN atlaide 25% no kopējās sākotnējās ilgtermiņa ieguldījumu summas, bet virs 35 milj. Ls – no pārsnieguma 15 % atlaide. Šāds stimulants attiecas investīciju projektiem tikai prioritārajās nozarēs. Īpašu atbalstu varēs saņemt tikai ierobežots nozaru klāsts — pārtikas produktu ražošana (izņemot lauksaimniecību un zivsaimniecību), koksnes izstrādājumu ražošanai, ķīmisko un farmaceitisko izstrādājumu, datoru, elektrisko un optisko iekārtu ražošana, kā arī metālu un gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot tērauda rūpniecību un kuģubūvi.⁵⁹

Lai veiksmīgāk piesaistītu investīcijas Latvijas Republikā 1993. gadā tika izveidota Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (turpmāk LIAA) Aģentūra dibināta kā bezpeļņas

⁵⁹ Ārvalstu investīciju vide, pieejams internetā, <http://balticexport.com/?article=arvalstu-investiciju-vide-latvija&lang=lv>, sk. 14.12.12.

organizācija valsts akciju sabiedrība "Latvijas Attīstības aģentūra", kas 2003. gadā tika reorganizēta par valsts aģentūru "Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra". Tās mērķis ir sekmēt uzņēmējdarbības attīstību Latvijā, veicinot ārvalstu investīciju apjoma pieaugumu un palielinot Latvijas konkurētspēju pašmāju un starptautiskajos tirgos.⁶⁰ Aģentūra par savu galveno uzdevumu uzskata Latvijas uzņēmumu konkurētspējas celšanu, kas īpaši aktuāla kopš Latvijas pievienošanās Eiropas Savienībai (ES) un integrācijas Eiropas kopējā tirgū. Jaunie apstākļi radīja nepieciešamību LIAA rast jaunus paņēmienus uzņēmēju konkurētspējas sekmēšanai, tai skaitā efektīvi izmantot ES fondu finansējumu.⁶¹

Viens no LIAA darbības apakš virzieniem ir finansējuma piesaiste no ārvalstu investoriem Latvijas investīciju projektiem to turpmākai attīstībai. Šādi investīciju projekti ir Latvijā strādājošas komercsabiedrības, jaunu komercsabiedrību dibināšanas ieceres, kā arī valsts un pašvaldību projekti. Strādājot ar investīciju projektiem, prioritārās nozares ārvalstu investīciju piesaistei ir metālapstrāde un mašīnbūve, transports un loģistika, informācijas tehnoloģijas, dzīvības zinātnes, veselības aprūpe, kokrūpniecība, zaļās tehnoloģijas un pārtikas rūpniecība. Neraugoties uz to, LIAA atbalsta ārvalstu investīciju piesaistīšanu arī tādiem ražošanas projektiem, kas ir ārpus minētajām prioritārajām nozarēm.⁶²

Valsts aģentūra "Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra" ir izveidojusies kā pasaulē konkurētspējīga organizācija, kas spējusi Latvijai piesaistīt desmitiem miljonu latu tiešo ārvalstu investīciju, radīt eksporta darījumus par vairākiem desmitiem miljonu latu un izveidojot simtiem jaunu darba vietu. Tāpat ar LIAA atbalstu tikusi veicināta industriālo parku izaugsme, jaunu pētniecisko laboratoriju izveidošana un sadarbība tehnoloģiju pārneses jomā. 2005. gadā LIAA kā vienīgā valsts institūcija Latvijā saņēma visaugstāko starptautisko sava darba profesionālās kvalitātes novērtējumu – Pasaules Investīciju aģentūru asociācija atzina LIAA par labāko investīciju aģentūru Centrālajā un Austrumeiropā, piešķirot LIAA Pasaules klases aģentūras statusu. Šis statuss ir iegūts sīvā konkurencē starp 164 investīciju un attīstības aģentūrām visā pasaulē. 2008. gadā LIAA saņēma Pasaules Investīciju aģentūru asociācijas apbalvojumu par investīcijām labvēlīgas valsts politikas veicināšanu. LIAA izpelnījās starptautisku atzinību par ciešo sadarbību ar Latvijas Ārvalstu investoru padomi un veiktajām aktivitātēm uzlabojot uzņēmējdarbības vidi. 2009. gadā LIAA ir atzīta par vienu no labākajām investīciju veicināšanas starpniekinstitūcijām pasaulē, pamatojoties uz pētījumu "Global Investment Promotion Benchmarking", ko publicējusi Pasaules Banka. Sīvā

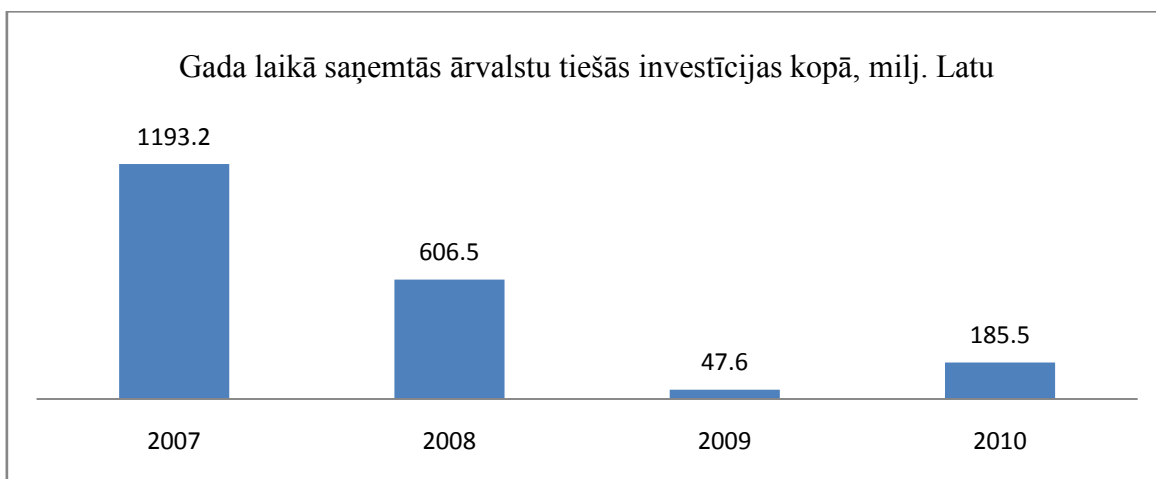
⁶⁰ Latvijas investīcijas un attīstības aģentūra, resurss pieejams internetā, <http://www.liaa.gov.lv/lv/par-liaa/merki-un-kompetences>, sk.14.12.2012.

⁶¹ turpat, sk.14.12.2012.

⁶² Latvijas investīcijas un attīstības aģentūra, resurss pieejams internetā, www.liaa.gov.lv/lv/investicijas/investiciju-piesaiste, sk.14.12.2012.

konkurencē ar kopumā 213 nacionālām un reģionālām investīciju veicināšanas aģentūrām, Latvija ierindojusies 7. vietā, apsteidzot tādas attīstītas un tradicionāli par veiksmīgām uzskatītas valstis kā Austrālija, ASV, Īrija, Somija, Spānija un Čehija.⁶³

Tālāk aplūkosim, cik daudz Latvijā ir pēdējos gados ir ieplūdušas ĀTI, lai varētu redzēt, cik lielu iespaidu uz tām ir atstājusi krīze, kura skāra Latviju 2008. gadā

2.2. att. ārvalstu tiešās investīcijas laika posmā no 2007 – 2010. gadam⁶⁴

attēlā 3 redzams, cik strauji investīciju apjomi samazinās sākoties krīzei no 1193.2 miljoniem latu 2007. gadā līdz 47.6 miljoniem latu 2009. gadā, kas ir milzīgs kritums. Investīciju apjoms sāk pieaugt 2010. gadā, viens no ietekmējošiem faktoriem ir izmaiņas Imigrācijas likumā, kuras kopā 2010. gadā piesaistīja 19 430 530 Ls miljonu latu. Investīciju aktivitātes Latvijā kopš 2010. gada beigām pakāpeniski pieaug, kaut arī joprojām ir ļoti zemā līmenī. 2010. gadā investīcijas Latvijas tautsaimniecībā bija par 19,6% mazākas nekā 2009. gadā. Savukārt 2011. gada 1. ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, investīcijas pieauga par 28,4%. Investīciju korekcija trīs gadu laikā bija daudz spēcīgāka nekā IKP korekcija. Kopš 2008. gada investīciju apjomi samazinājās gandrīz uz pusi, un 2010. gadā tās veidoja vairs tikai 18% no IKP (2007. gadā – 33,7% no IKP). Investoru jutīgumu pret ekonomikas konjunktūras svārstībām lielā mērā noteica uzņēmumu finansiālā stāvokļa pasliktināšanās noietu tirgus straujās sašaurināšanās dēļ.⁶⁵

⁶³ Latvijas investīcijas un attīstības aģentūra, resurss pieejams internetā, <http://www.liaa.gov.lv/lv/par-liaa>, sk. 14.12.12.

⁶⁴ Centrālās statistikas pārvalde, pieejams internetā, <http://data.csb.gov.lv/Dialog/SaveShow.asp>, sk.20.10.2012.

⁶⁵ Ekonomikas ministrijas ziņojums par Latvijas tautsaimniecības attīstību, 2011.gads, 17 lpp, pieejams internetā, http://www.em.gov.lv/images/modules/items/tsdep/zin_2011_1/zin_2011_jun.pdf, sk.18.12.12.

2.3. Investīciju apjomi Igaunijā

Šajā apakšnodaļā aplūkosim investīciju vidi Igaunijā. Tāpat kā citām nelielām atvērtās ekonomikas valstīm, arī Igaunijai ir vajadzīga nepārtraukta ārvalstu investīciju plūsma, lai uzturētu ekonomikas izaugsmi. 15 gadus šī investīciju plūsma ir bijusi nepārtraukta, izņemot 2009. gada recesijas laiku, kad tiešās ārvalstu investīcijas samazinājās par 1%. Kopš 1998. gada tiešās ārvalstu investīcijas ir pieaugušas gandrīz divdesmit reizes, kopumā sasniedzot 12,8 miljardus eiro 2011. Gada beigās. Ārvalstu tiešo investīciju apjoms 2011. gada beigās bija pieaudzis par 3,7%, salīdzinot ar 2010. gada beigām. Vienlaikus finanšu investīciju apjoms samazinājās par 7,2% līdz 1,3 miljardiem eiro, bet citas investīcijas (kredīti, depozīti un citi pasīvi) samazinājās par 5,2% līdz 12,2 miljardiem eiro. Kopumā Igaunijas saistības pret ārvalstīm 2011. gadā samazinājās par 328 miljoniem eiro no iepriekšējā gada līdz 26,4 miljardiem eiro, galvenokārt tādēļ, ka skandināvu bankas samazināja savu Igaunijas filiāļu un meitas uzņēmumu kredītlīnijas.⁶⁶

Igaunijā tiešās investīcijas rūpniecības nozarē 2011. gadā pieauga, galvenokārt tādēļ, kas Somijas uzņēmumi vai nu pārcēla ražošanu uz Igauniju vai arī investēja savu Igaunijas meitas uzņēmumu ražošanas jaudas paplašināšanā. Šo tendenci varētu saukt par “somu otro vilni” (pirmais vilnis bija 90. gados, kad Igaunijas galvenā pievilcība bija zemās darbaspēka izmaksas) un tā ir vismaz daļēji saistīta ar Igaunijas pievienošanos Eiropas Savienības (ES) kopējai valūtai – eiro – no 2011. gada 1. janvāra. Igaunija, iestājoties eiro zonā, mazināja valūtas riskus un grāmatvedības sarežģījumus ārzemju investoriem.

Ņujorkas biržā (NYSE) kotētā retzemju metālu kompānija Molycorp pārņēma savu Igaunijas līdzinieku Silmet 89 miljonu ASV dolāru darījumā, kas pērn bija lielākā ārvalstu investīcija rūpniecības nozarē. Starp citiem investoriem Igaunijā 2011. gadā var minēt: somu Muoviura (plastmasa), Incap (elektronika), Nokka (celtņi), Vado (rūpnieciskie filtri), Lappset (spēļu laukumi), Kemira (ķīmikālijas), kā arī Latvijas Finieris (saplāksnis), zviedru Hanza (elektronika), Eastman (ķīmikālijas) ar centrālo biroju ASV, un ABB (elektroiekārtas) ar centrālo biroju Šveicē, un daudzi citi.

Igaunijā arī ienāca jauni investori citās nozarēs. Skandināvu rēdereja DFDS pērn nopirka prāmja līniju Padiski- Kapelšēra, Møller nopirka Volkswagen (VW) dīleri, un Leonhard Weiss nopirka dzelzceļu būves kompāniju. 2011. gada beigās Fortum pārdeva daļu

---

⁶⁶ Ārvalstu investīciju vide, pieejams internetā, <http://balticexport.com/?article=arvalstu-investicijas-igaunija&lang=lv>, sk.13.09.2012.

savu Igaunijas aktīvu, vienlaikus ievēdot divus jaunus investorus, savus tautiešus - Imatran Seudun Sähkö un zviedru EQT.⁶⁷

Ārvalstu investoru aktivitātes atdzīvojušās 2011. gadā, taču būtiski nemainīja kopainu. Vietējais bizness dominē vairākās nozares, taču citās nozarēs ārvalstu investoru klātbūtne ir milzīga. Piemēram, 95% finanšu nozares pieder Ziemeļvalstu bankām Swedbank, SEB, Nordea un Danske Bank, savukārt telekomunikāciju tirgu savā starpā sadala TeliaSonera, Tele2 un Elisa.

Medijos: gan drukātajos, gan internetā - norvēģu Schibsted, zviedru Bonnier un somu Alma Media pieder būtiskas daļas. Abi nacionālie komerctelevizijas kanāli pieder Schibsted un Viasat, kurš arī ir lielākais satelīttelevīzijas pakalpojumu sniedzējs Igaunijā. Lielāko kabeļtelevīzijas pakalpojumu sniedzēju Starman nesen pilnībā pārpirka ārvalstu investīciju fonds, kuru vada britu Bancroft un tika pārtraukta kompānijas akciju kotēšana Tallinas biržā. 49% no Levira kompānijas, kas uztur virszemes televīzijas apraides tīklu, pieder Francijas TDF.

Ārvalstu investoriem arī ir liela klātbūtne pārtikas nozarē. Carlsberg, Harboes Bryggeri un Oolvi pieder 95% alus un vieglo alkoholisko dzērienu tirgus. Somu Fazer un Vaasan konkurē maizes cepšanas tirgū un to tautiešiem Atria un HK Scan pieder abas galvenās vietas gaļas tirgū.

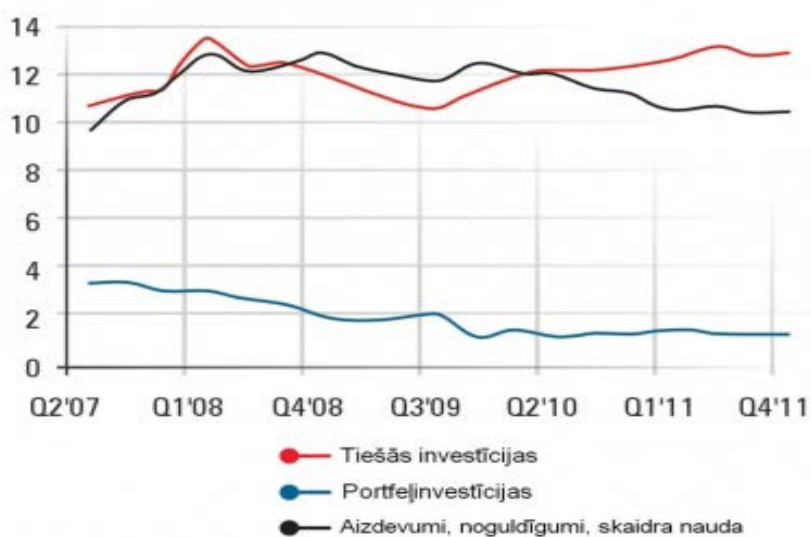
Mazumtirdzniecības nozarē ārvalstu investoriem pieder trīs no septiņiem lielveikalu tīkliem, to starpā ir lielākais Lietuvas investors Igaunijā – Maxima. Norvēģu Statoil un somu Neste ir lielākie degvielas mazumtirgotāji Igaunijā. Degvielas vairumtirdzniecībā tās gan piekāpjas Polijas Orlen vietējam meitas uzņēmumam Mažeikiu Nafta. Lielākais spēlētājs naftas produktu tranzīta un uzglabāšanā ir holandiešu Vopak.⁶⁸

---

⁶⁷ Ārvalstu investīciju vide, pieejams internetā, <http://balticexport.com/?article=arvalstu-investicijas-igaunija&lang=lv>, sk.13.09.2012.

⁶⁸ turpat.

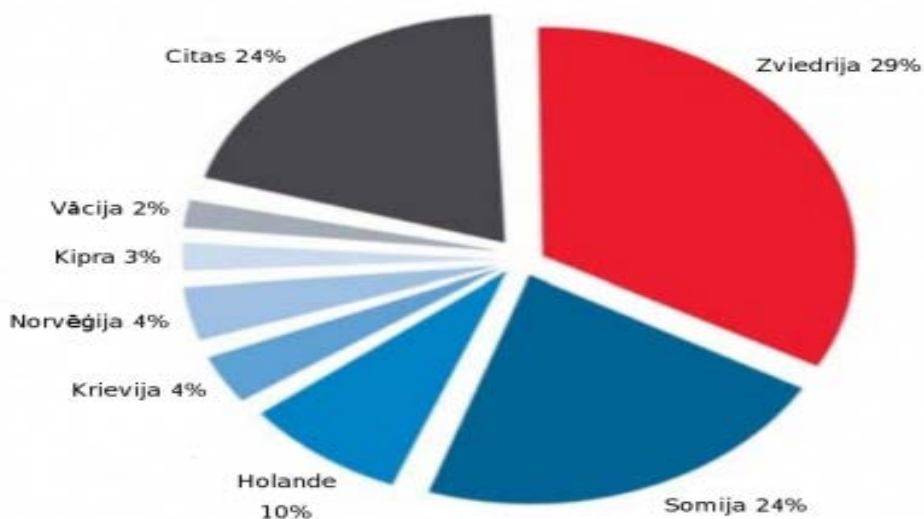
Ārvalstu investīcijas Igaunijā, akcijas, miljardi eiro

2.3. att. Ārvalstu investīcijas Igaunijā, akcijas, miljardi eiro.⁶⁹

Nākamajā attēlā aplūkosim ārvalstu tiešās investīcijas Igaunijā 2011.gada 4.ceturksnī. Šajā attēlā iespējams redzēt, no kurienes ieplūdušas lielākās investīcijas Igaunijā.

Ārvalstu tiešās investīcijas Igaunijā 2011.gada 4.ceturksnī (pozīcija pēc valstīm)

2.4. att. Ārvalstu tiešās investīcijas Igaunijā 2011.gada 4.ceturksnī.⁷⁰

Lielākie investori ir Zviedrijas rezidenti: gan privātpersonas, gan juridiskas personas, ir veikušas 28,7% ārvalstu tiešo investīciju Igaunijā, kopumā 3,7 miljardus eiro 2011. gada ceturta ceturkšņa beigās, liecina Igaunijas centrālās bankas Eesti Pank statistika. Zviedrijas

⁶⁹ Ārvalstu investīciju vide, pieejams internetā, <http://balticexport.com/?article=arvalstu-investicijas-igaunija&lang=lv>, sk.13.09.2012.

⁷⁰ turpat, sk.13.09.2012.

daļa tiešās investīcijās 2011. gadā, salīdzinot ar iepriekšēju gadu, samazinājās par 646 miljoniem eiro, galvenokārt sakarā ar Swedbank darījumu, kad tā pārcēla savus Lietuvas un Latvijas meitas uzņēmumus, kas piederēja Igaunijas meitas uzņēmumam, uz tiešu pakļautību mātes bankai Stokholmā, attiecīgi samazinot Igaunijas Swedbank kapitālu.

Nākamās valstis Igaunijas ārvalstu investoru topā 2011. gada beigās bija Somija (5,6% pieaugums gada laikā līdz 3 miljardiem eiro, 23,8% no kopējām investīcijām), Nīderlande (+20,9% gada laikā līdz 1.3 miljardiem eiro, 10,4% no kopējām), un Krievija (+22 gada laikā līdz 520 miljoniem eiro, 4%). ASV un Šveicē reģistrētas juridiskās personās un privātpersonas visvairāk – par 62% no gada uz gadu - palielināja savas tiešās investīcijas.

Tiešās investīcijas no Eiropas Savienības valstu rezidentiem veido 83,3% no kopējām tiešajām investīcijām, kamēr 79,4% no ārvalstīs investētiem Igaunijas līdzekļiem 2011. gada beigās tika investēti ES dalībvalstīs.

Igaunijas starptautiskā investīciju bilance ir bijusi negatīva kopš neatkarības atgūšanas jau agrāk minēto iemeslu dēļ: valsts ekonomika ir maza, atvērta un pastāvīgi “izsalkusi” pēc ārvalstu investīcijām. Pēdējos gados šī bilance ir uzlabojusies. 2011. gada beigās, Igaunijas neto starptautiskā investīciju bilance bija – 9,2 miljardi eiro, kas ir mazinājusies par 3,2 miljardiem eiro kopš 2008. gada.

Igaunijas neto ārējais parāds pēdējos gados arī ir samazinājies, no UR 6,14 miljardiem eiro 2008. gadā līdz 1,13 miljardiem eiro 2011. gadā. Analītiķi uzskata, ka īstermiņa uzlabojums Igaunijas parādsaistībās ir pozitīva pazīme, taču pozitīva saldo sasniegšana un noturēšana varētu sākt bremsēt valsts ekonomikas turpmāko izaugsmi.⁷¹

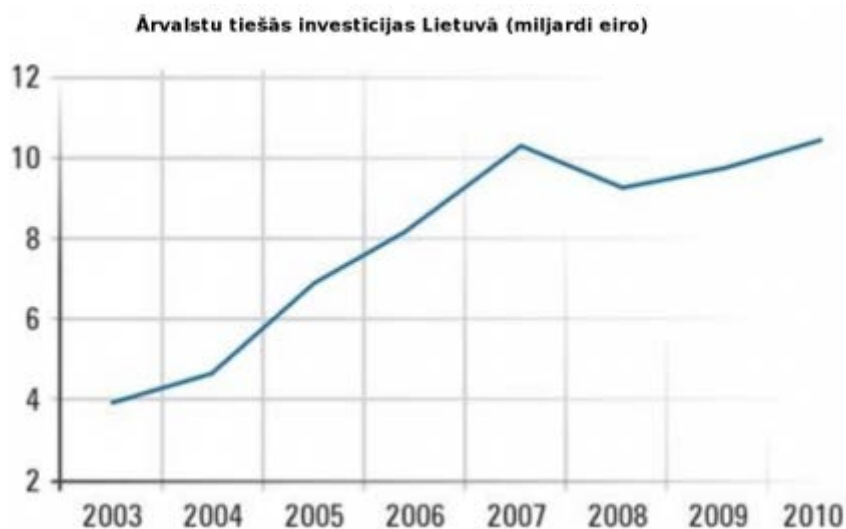
Kā redzams Igaunijā vislielākās investīcijas nāk no Zviedrijas, tāpat, kā Latvijā. Arī Igaunijā investīcijas ieplūst lielākoties no divām valstīm, kuras kopā sastāda 50 % no visām ieplūdušajām investīcijām.

2.4. Investīciju apjomi Lietuvā

2011. gada pirmajos deviņos mēnešos ārvalstu tiešo investīciju (ĀTI) plūsma sasniedza 2,7 miljardus litu (782 miljoni eiro) un veidoja 3,5 % no valsts IKP. Kapitāls (galvenokārt aizdevumi, kas saņemti no tiešā investora) un atkārtota investēšana veidoja lielāko daļu no kapitāla plūsmas (1,1 miljardi liti katrs), savukārt ieguldījumi pamatkapitālā bija 510,8 miljoni litu (147,9 miljoni eiro).⁷²

⁷¹ Ārvalstu investīciju vide, pieejams internetā, <http://balticexport.com/?article=arvalstu-investicijas-igaunija&lang=lv>, sk.13.09.2012.

⁷² turpat, sk.13.09.2012.

2.5. att. Ārvalstu tiešās investīcijas Lietuvā.⁷³

Uz 2011. gada 30. septembri uzkrātās ĀTI Lietuvā sasniedza 37,06 miljardus litu (10,73 miljardi eiro). Gada trešajā ceturksnī ĀTI palielinājās par 29 miljoniem eiro (0,3 procentiem) ĀTI uz vienu iedzīvotāju vidēji bija 11,557 liti (3,347 eiro), palielinoties no 10,958 litiem 2010.gada 31. decembrī.⁷⁴

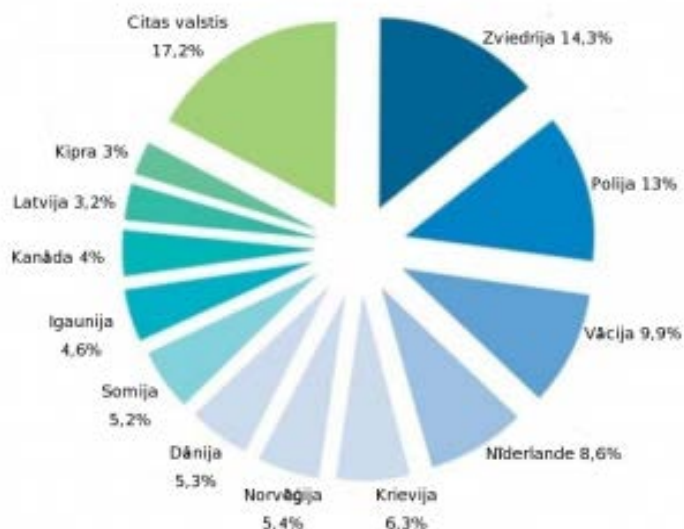
Zviedrijas investīcijas bija 1,54 miljardi eiro un sasniedza 14,3 procentus no kopējām investīcijām, Polijas - 1,40 miljardi eiro un 13 %, Vācijas - 1,06 miljardi eiro un 9,9 %. Uzkrātais ĀTI no ES 27 sasniedza 8,09 miljardus eiro un veidoja 75,4 % no kopējām ĀTI. NVS investīcijas sasniedza 0,74 miljardus eiro un veidoja 6,9 procentus no visām ĀTI.⁷⁵

⁷³ Ārvalstu investīciju vide, pieejams internetā, <http://balticexport.com/?article=arvalstu-investicijas-lietuva&lang=lv>, sk.13.09.2012.

⁷⁴ turpat, sk.13.09.2012.

⁷⁵ turpat, sk.13.09.2012.

Lielākie investori (pēc valstīm) 2011.gada 3.ceturkšņa beigās, %

2.6. att. Lielākie investori 2011.gada 3.ceturkšņa beigās.⁷⁶

2011. gada 3.ceturkšņa beigās lielākā daļa - 31,6 % no ĀTI tika ieguldīti ražošanas nozarē; vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā, transportlīdzekļu un motociklu remonta nozare veidoja 13,8 % no kopējām ĀTI, finanšu un apdrošināšanas pakalpojumi - 12,4 %, informācijas un sakaru nozare - 9,5 % no visām ĀTI. Rafinēto naftas produktu un ķīmisko produktu ražošana veidoja 52 % no visām ĀTI ražošanas nozarē.

Saskaņā ar Lietuvas Ekonomikas ministrijas datiem, 2011. gadā kopumā tika piesaistīti 31 ārzemju investīciju projekti, pateicoties kuriem tika izveidotas 3400 darba vietas. 2010. gadā tika realizēti 28. ĀTI projekti un radītas 5000 jaunas darba vietas.

Starp lielākajiem projektiem minams Indijas IT uzņēmuma Ideal Invent Technologies Pvt Ltd lēmums izveidot banku programmatūras attīstības centru Lietuvā ar kopējām investīcijām 3,4 miljoni litu apmērā (0,98 miljoni eiro) 3 gadu laikā. Lidsabiedrība Ryanair plāno pārcelt daļu savas darbības no Francijas uz Lietuvas Kauņas lidostu. Investīcijas kopā sasniegs 360 miljonus litu (104 miljoni eiro).⁷⁷

Saskaņā ar FDI Markets.com datiem, sākot no 2003. gada Lietuvā tika realizēti 358. ĀTI projekti, ar kopējo investīciju summu 27,9 miljardi litu (8 miljardi eiro) un vairāk nekā 48,300 izveidotām darba vietām.

Lietuva aicina ārvalstu investorus un uzņēmējus izmantot īpašās, uzņēmējdarbībai sagatavotās vietas: brīvās ekonomiskās zonas, industriālos parkus, integrētās zinātnes,

⁷⁶ Ārvalstu investīciju vide, pieejams internetā, <http://balticexport.com/?article=arvalstu-investicijas-lietuva&lang=lv>, sk.13.09.2012.

⁷⁷ turpat, sk.13.09.2012.

pētījumu un biznesa centrus, kā arī vairākas privātās rūpniecības attīstības teritorijas, kas atrodas visā valsts teritorijā.

Lietuvas divas brīvās ekonomiskās zonas (Kauņas BEZ un Klaipēdas BEZ) atrodas valstij ekonomiski svarīgos centros un nodrošinā labvēlīgus apstākļus uzņēmējdarbības attīstībai, piedāvājot gatavus rūpnieciskus ražošanas objektus ar fizisko un/vai juridisko infrastruktūru, atbalsta pakalpojumiem un nodokļu atvieglojumiem.

2011. gadā Lietuvā bija 4 pilnībā izveidoti un darbojošies Industriālie parki Lietuvā (Šiauliai IP, Kedainiai IP, Panevėžys IP, Alytus IP). Lietuvā tiek attīstīti pieci integrētas zinātnes, pētījumu un biznesa centri.⁷⁸

Aplūkojot visas trīs Baltijas valstis var secināt, ka visās trijās valstīs liela nozīme ir ārvalstu investīcijām. Būtisks faktors, kas nākotnē varētu atstāt negatīvu iespaidu ir fakts, ka lielākās investīcijas ieplūst no dažām valstīm, kas var atstāt milzīgu ietekmi situācijā, kad šo valstu investoru iekšējo problēmu rezultātā varētu samazināt savus investīciju apjomus.

---

⁷⁸ Ārvalstu investīciju vide, pieejams internetā, <http://balticexport.com/?article=arvalstu-investicijas-lietuva&lang=lv>, sk.13.09.2012.

3.UZTURĒŠANĀS ATĻAUJAS SAŅEMŠANA UN ĀRVALSTU INVESTĪCIJAS

Šajā nodaļā autors apskatīs un izdarīs secinājumus saistībā ar investīcijām, kuras ir ieplūdušas Latvijas Republikā pēc 2010. gada 1. Jūlija un uz tām pamatojoties ir pieprasītas uzturēšanās atļaujas. Šo investīciju rezultātā Latvijā ir ieplūdušas diezgan apjomīgas investīcijas, kuras arī vēlāk tiks apskatītas un izdalītas trīs virzienos, jo Imigrācijas likums paredz trīs investīciju veidus.

3.1. Izmaiņas Imigrācijas likumā, kuru rezultātā ir iespējams saņemt uzturēšanās atļauju

Latvijā, trešo valstu pilsoņiem, kopš 2010. gada 1. jūlija ir labvēlīgāka vide investīcijām., jo šīs investīcijas viņiem paver iespēju saņemt uzturēšanās atļauju, kas ļauj brīvi pārvietoties Šengenas zonā.

Imigrācijas likums ietver trīs galvenos investīciju veidus :

- uz laiku, kas nepārsniedz piecus gadus, ja viņš Latvijas Republikā ir iegādājies un viņam pieder viens vai vairāki nekustamie īpašumi Rīgas plānošanas reģionā vai republikas pilsētās, kuru kopējā nekustamā īpašuma vērtība ir ne mazāka par 100 000 latu, viens vai vairāki nekustamie īpašumi ārpus Rīgas plānošanas reģiona vai republikas pilsētām un nekustamo īpašumu kopējā vērtība ir ne mazāka par 50 000 latu, ja vienlaikus pastāv šādi nosacījumi:

1. viņam nav un nekad nav bijuši nekustamā īpašuma nodokļa maksājumu parādi,
2. kopējās nekustamo īpašumu vērtības samaksa veikta bezskaidras naudas norēķinu veidā,
3. nekustamais īpašums iegādāts no Latvijas Republikā reģistrētas juridiskās personas vai fiziskās personas, kura ir Latvijas pilsonis, Latvijas nepilsonis, Savienības pilsonis vai ārzemnieks, kurš Latvijas Republikā uzturas ar derīgu uzturēšanās atļauju,
4. iegādāto Rīgas plānošanas reģionā vai republikas pilsētās esošo nekustamo īpašumu kopējā kadastrālā vērtība to iegādes brīdī ir ne mazāka par 30 000 latu vai ārpus Rīgas plānošanas reģiona vai republikas pilsētām esošo nekustamo īpašumu kopējā kadastrālā vērtība to iegādes brīdī ir ne mazāka par 10 000 latu. Ja kadastrālā vērtība ir mazāka par šajā

apakšpunktā norādīto, nekustamo īpašumu kopējā vērtība nedrīkst būt mazāka par sertificēta nekustamā īpašuma vērtētāja noteikto nekustamo īpašumu tirgus vērtību.⁷⁹

Sākotnēji Imigrācijas likumā netika noteikti tik daudzi nosacījumi, lai investors varētu pieprasīt uzturēšanās atļauju pamatojoties uz nekustamā īpašuma iegādi, taču Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde saskārās ar gadījumiem, kad īpašums ir iegādāts par stipri mazāku naudas summu un pēc tam pārdots, kādam no ģimenes locekļiem izpildot visas likumā prasītās normas. Šāda bija sākotnējā likumā paredzētā norma : uz laiku, kas nepārsniedz piecus gadus, ja viņš Latvijas Republikā ir iegādājies un viņam pieder viens vai vairāki nekustamie īpašumi Rīgā, Rīgas plānošanas reģionā vai republikas pilsētās, kuru kopējā darījumu summa ir ne mazāka par 100 000 latu, viens vai vairāki nekustamie īpašumi ārpus Rīgas, Rīgas plānošanas reģiona vai republikas pilsētām, kuru kopējā darījumu summa ir ne mazāka par 50 000 latu, kā arī tad, ja viņam nav un nekad nav bijuši nekustamā īpašuma nodokļa maksājumu parādi un darījumu summas samaksa veikta bezskaidras naudas norēķinu veidā⁸⁰, kā redzams sākotnēji pieņemtajā likuma versijā nav iekļauti vairāki šobrīd aktuāli punkti, kuru dēļ varēja veikt manis iepriekšminētās darbības, lai saņemtu uzturēšanās atļauju.

- Uz laiku, kas nepārsniedz piecus gadus, ja viņš veicis ieguldījumu kapitālsabiedrības pamatkapitālā, to palielinot, vai veicis ieguldījumu kapitālsabiedrības pamatkapitālā, dibinot jaunu kapitālsabiedrību, un ieguldījums ir vismaz 25 000 latu, un tas veikts kapitālsabiedrībā, kura nodarbina ne vairāk kā 50 darbinieku, kuras gada apgrozījums vai gada bilance nepārsniedz 7 miljonus latu un kura saimnieciskā gada laikā kopā valsts budžetā un pašvaldības budžetā kā nodokļus samaksā ne mazāk kā 20 000 latu, vai ieguldīt ne mazāk, kā 100 000 Ls kapitālsabiedrības pamatkapitālā.⁸¹

Arī šajā punktā ir veiktas izmaiņas, sākotnēji Imigrācijas likums paredzēja, ka uzturēšanās atļauju ārzemnieks ir tiesīgs pieprasīt ieguldot 25 000 Ls kapitālsabiedrības pamatkapitālā, pie nosacījuma, ka uzņēmums nodokļos gada laikā samaksā ne mazāk kā 20 000 latu. Šāda bija sākotnējā likuma redakcija : uz laiku, kas nepārsniedz piecus gadus, ja viņš ir ieguldījis kapitālsabiedrības pamatkapitālā ne mazāk kā 25 000 latu un kopā valsts un pašvaldības budžetā saimnieciskā gada laikā kapitālsabiedrība kā nodokļus samaksā ne mazāk kā 20 000 latu.⁸²

---

⁷⁹ Imigrācijas likums, LR Saeimas pieņemtais likums, pieejams internetā, www.likumi.lv/doc.php?id=68522&version_date=07.09.2011 , skatīts.18.12.12.

⁸⁰ Imigrācijas likums, LR Saeimas pieņemtais likums, pieejams internetā, www.likumi.lv/doc.php?id=68522&version_date=01.07.2010 ,sk.18.12.2012.

⁸¹ Imigrācijas likums, LR Saeimas pieņemtais likums, pieejams internetā, http://www.likumi.lv/doc.php?id=68522&version_date=07.09.2011 , sk.18.12.2012.

⁸² Imigrācijas likums, LR Saeimas pieņemtais likums, pieejams internetā, www.likumi.lv/doc.php?id=68522&version_date=01.07.2010 ,sk.18.12.2012.

- Ārzemnieks ir veicis finanšu investīcijas Latvijas Republikas kredītiestādē ne mazāk kā 200 000 latu apmērā kredītiestādes subordinētā kapitāla (subordinētā aizdevuma vai subordinēto obligāciju) veidā, ja šā darījuma termiņš nav mazāks par pieciem gadiem un saskaņā ar noguldījuma noteikumiem to nav tiesību izbeigt pirms noguldījuma atmaksas termiņa.⁸³

Visplašāk izmantotais investīciju veids, ir investēšana nekustamajā īpašumā, nekustamā īpašuma iegāde labumu Latvijas Republikas ekonomikai sniedz nodokļu veidā, kas ir 15 % apmērā no nekustamā īpašuma vērtības, atņemot kadastrālo vērtību .

Pozitīvās puses šāda veida investēšanai ir nekustamā īpašuma tirgus atdzīvošanās, kurš pēc 2008. gada bija krities, kā arī naudas ieplūšana Latvijā. Šāda veida investēšana var sniegt neatsveramu labumu iedzīvotājiem, kuri vairs nav spējīgi norēķināties ar savām parādsaistībām par nekustamo īpašumu, taču iespējas to pārdot nebija, jo cilvēku pirktspēja bija ļoti zema. Šī norma dod cilvēkiem iespēju pārdot nekustamo īpašumu par adekvātu tā iegādes cenu un iespēju atbrīvoties no neizpildāmām parādsaistībām divdesmit gadu garumā.

Visefektīvāko stimulu ekonomikai rada pamatkapitāla palielināšana kapitālsabiedrībā, šis investīciju veids nav piesaistījis lielu investīciju apjomu, jo ir vairāki aspekti, kuri attur ārzemniekus no šāda investīciju veida :

- Kapitālsabiedrībai gada, laikā ir jānomaksā valsts nodevās un/vai nodokļos kopā ne mazāk, kā 20 000 Ls gada laikā⁸⁴, lai ārzemnieks varētu turpināt uzturēties ar saņemto uzturēšanās atļauju Latvijā, kas ir viens no būtiskākajiem iemesliem, kāpēc viņš vispār veic šīs investīcijas. Šī summa ir ievērojama, kas arī ir būtiskākais iemesls, tas attur ārzemniekus investēt kapitālsabiedrībās, jo pastāv risks, ka kapitālsabiedrība nodokļos nemaksās iepriekšminēto summu, kas ārzemniekam liegs iespēju saņemt nākošo uzturēšanās atļauju, taču šis investīciju veids būtu visefektīvākais jo radītu jaunas darba vietas, samazinot bezdarba līmeni valstī.

- Liels nodokļu slogs.

Finanšu investīcijas Latvijas Republikas kredītiestādē ne mazāk kā 200 000 latu apmērā kredītiestādes subordinētā kapitāla (subordinētā aizdevuma vai subordinēto obligāciju) veidā, nav piesaistījis lielas investīcijas, lai gan nav skaidrs kāpēc. Viens no iemesliem varētu būt lielais investīcijas apjoms, vai neuzticība Latvijā reģistrētajām kredītiestādēm.⁸⁵ Subordinētais kapitāls ir ilgtermiņa aizdevums bankai uz termiņu ne īsāku par septiņiem

⁸³ Imigrācijas likums, LR Saeimas pieņemtais likums, 4 nodaļa, pieejams internetā, <http://www.likumi.lv/doc.php?id=68522>, sk. 18.12.2012.

⁸⁴ Uzturēšanās atļauju noteikumi, LR Ministru kabineta pieņemtie noteikumi, 9 nodaļa, pieejami internetā, <http://www.likumi.lv/doc.php?id=212441>, sk. 08.05.2012.

⁸⁵ Autora secinājumi.

gadiem, kas tiek izmantots bankas kapitāla aprēķinos. "No vienas puses, tas ir noguldījums, par kuru tiek maksāti procenti, bet no otras puses, tas tomēr ir reāls ieguldījums ekonomikā."⁸⁶

Šim investīciju veidam pozitīvie aspekti :

- Rada jaunus līdzekļus bankām, kas ļauj izsniegt kredītus, aizdevumus juridiskām personām jaunu biznesu uzsākšanai.⁸⁷

Pirms diviem gadiem pieņemtie Imigrācijas likuma grozījumi, kas ļauj ārzemniekiem iegūt termiņuzturēšanās atļaujas pret investīcijām nekustamajā īpašumā vai uzņēmumā, vai arī pret noguldījumu bankā, pavēruši plašas iespējas investīciju piesaistei. Tā secināts šodien, 23.oktobrī, notikušajā Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (PMLP) rīkotajā konferencē „Uzturēšanās atļaujas ārvalstu investoriem”.

Imigrācijas likuma grozījumiem lielākoties bijis pozitīvs efekts, uzrunājot konferences dalībniekus, atzina iekšlietu ministrs Rihards Kozlovskis, norādot, ka jaunais regulējums veicinājis investīciju pieplūdumu ceturtdaļa miljarda latu apmērā. Pretēji sākotnēji paustajām bažām, jaunais regulējums nav radījis draudus valsts drošībai, savukārt, lai plašāk analizētu jaunā regulējuma ietekmi uz tautsaimniecību kopumā, sadarbībā ar Ekonomikas ministriju nepieciešams veikt padziļinātāku pētījumu, pauda ministrs.

Kā konferencē norādīja PMLP priekšnieka vietniece Maira Roze, ārvalstu investoru interese par uzturēšanās atļaujām pieaug. Kopš Imigrācijas likuma grozījumu spēkā stāšanās līdz šī gada 1.jūlijam saņemti vairāk nekā 3 500 termiņuzturēšanās atļauju pieteikumi. Lai gan vislielākā interese ir par investīcijām nekustamajos īpašumos, M.Roze pauda cerību, ka tuvāko gadu laikā pieaugs ārvalstnieku veikto investīciju apmērs arī Latvijā reģistrētajās kapitālsabiedrībās. Šādām investīcijām Latvijas ekonomikā ir vislielākā atdeve, jo tās rada jaunas darbavietas tieši vietējiem iedzīvotājiem, akcentēja PMLP priekšnieka vietniece.

Uzrunājot konferences dalībniekus, „Baltic Sotheby's International Realty” īpašnieks Vestards Rozenbergs skaidroja, ka līdzās citiem faktoriem investīciju pieplūdumu Latvijā ir veicinājis saprotams tiesiskais regulējums, kā arī PMLP strādājošo darbinieku profesionalitāte un pretimnākošā attieksme. Arī Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras pārstāvis Jānis Volberts uzsvēra, ka nozīmīgu impulsu investīciju pieplūdumam nodrošina ne tikai Latvijas ģeogrāfiskā novietne, drošs un uzņēmējdarbībai draudzīgs klimats, bet arī konkurētspējīgi darbinieki.⁸⁸

---

⁸⁶ Prudentia mājas lapa, 2011.gads, pieejams internetā, <http://prudentia.lv/public/31801.html> , sk.18.12.2012.

⁸⁷ Autora secinājumi.

⁸⁸ Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes konference „Uzturēšanās atļaujas ārvalstu investoriem” kopsavilkums, pieejams internetā, http://www.pmlp.gov.lv/lv/news/?news_id=831 ,sk.08.11.2012.

3.2. Investīciju apjomi Latvijā, kuri veikti uzturēšanās atļaujas iegūšanai.

Šajā apakšnodaļā apskatīsim, cik lielas ĀTI ir ieplūdušas Latvijā saistībā ar izmaiņām Imigrācijas likumā, kuras notika 2010. gada 1. Jūlijā. Protams, viennozīmīgi nevar apgalvot, ka šīs investīcijas līdz Latvijai nebūtu nokļuvušas jebkurā gadījumā, taču autors uzskata, ka šis faktors, proti, iespēja saņemt uzturēšanās atļauju, kas sniedz iespēju brīvi ceļot pa Šengenas zonas dalībvalstīm ir vērā ņemams, lai ārvalstnieks lemtu par labu investēt Latvijā nevis, piemēram, Igaunijā, kurā iegādājoties nekustamo īpašumu ārzemnieks ir tiesīgs saņemt vīzu, kas ļauj viņam uzturēties Šengenas zonā, tai skaitā Igaunijā ne ilgāk, par 90 dienām pēdējo sešu mēnešu laikā. Jāņem vērā, ka šīs izmaiņas Imigrācijas likumā vairāk gan piesaista trešo valstu pilsoņus, piemēram, Krievijas, Baltkrievijas. Autors uzskata : ir pozitīvi, kad šīs izmaiņas tiešām piesaista investīcijas un pie tam diezgan apjomīgas, taču jāņem vērā, ka šie īpašumi būtībā nonāk citu valstu pilsoņu īpašumā un pēc tam tos atgūt būs sarežģīti, vai pat neiespējami, jo personas, kuras lemj par investīciju veikšanu visbiežāk ir turīgas personas, kuru mērķis iegādājoties nekustamo īpašumu nav pastāvīgi dzīvot un uzturēties Latvijā, bet gan iegūt visus iespējamus labumus, ko sniedz šī uzturēšanās atļauja. Piemēram, ārvalstnieks, kurš iegādājies nekustamo īpašumu Latvijas Republikā ar mērķi saņemt uzturēšanās atļauju, kuru paredz likums, lai brīvi varētu pārvietoties pa Šengenas zonu. Šis ārzemnieks labākajā gadījumā Latvijā plāno uzturēties vasaras periodā sliktākajā gadījumā periodā, kad viņam ir jāpagarina šī uzturēšanās atļauja, kas aizņem aptuveni nedēļu. Fakts, ka likums neparedz ārzemniekam uzturēties, kādu konkrētu laika posmu Latvijā, lai varētu ik gadu pagarināt uzturēšanās atļauju ir negatīvs, jo ja ārzemniekam nav jāuzturas Latvijā, tad savus finansu līdzekļus viņš pie mums faktiski neizmanto, tādejādi nepalielinot valsts IKP. Ja Latvijā gada laikā viņš uzturas apmēram nedēļu, ar šo viņam piederošo īpašumu viņš visticamākais vērsīsies pie, kāda uzņēmēja, kurš nodarbojas ar nekustamo īpašumu pārraudzīšanu, lai tas šim nekustamajam īpašumam atrod īrnieku, kurš katru mēnesi maksā, kādu konkrētu naudas summu šim nekustamā īpašuma īpašniekam par mitināšanos viņa nekustamajā īpašumā, tādejādi atgūstot savus ieguldītos finansu līdzekļus. Lai gan kopējais investīciju skaits, uz kurām balstoties ārzemnieki ir saņēmuši uzturēšanās atļaujas ir 248 424 132 miljoni latu, kopējais ārvalstnieku skaits, kuri ir pieprasījuši uzturēšanās atļaujas, pamatojoties uz šīm likuma izmaiņām laika posmā no 2010. gada 1. jūlija līdz 2012. gada 10. septembrim ir 4125 personas, jāņem vērā, ka šis ir kopējais ārvalstnieku skaits, taču ne investoru skaits, jo likums paredz iespēju arī investora laulātajam un tā nepilngadīgajiem bērniem pieprasīt uzturēšanās atļauju, kas arī tiek diezgan aktīvi izmantota, jo reālais investoru skaits ir 1727 personas.

Būtisks faktors ir tas, cik daudz personas reāli saņēmušas šo uzturēšanās atļauju, (tas ir 3896 personas), tātad tikai 229 personas nav saņēmušas uzturēšanās atļauju, jo nav spējušas izpildīt visas likumā noteiktās normas, kuras nepieciešams izpildīt, lai saņemtu uzturēšanās atļauju. Jāņem vērā arī risks, ka Latvijā varētu ieplūst nauda, kuras izcelsme nav nosakāma, risks, ka uzturēšanās atļauju varētu mēģināt saņemt ar kriminālo pasauli saistītas personas. Šos iepriekšminētos faktus apstiprina arī Latvijas Republikas Iekšlietu ministrs Rihards Kozlovskis intervijas laikā ar "Nekā Personīga": "Mēs nevaram izslēgt, ka tiešām parādās cilvēki varbūt ar ne visai labu reputāciju pagātnē, bet es gribētu teikt, ka mūsu drošības iestādes strādā ar saviem partneriem. Arī Krievijas Federācijā, proti, runājot par noziedzību, kurai nav varbūt politiska piekrāsa, un ir atsevišķas personas, kuras tiek identificētas un šajā gadījumā, ja mums būs arī Krievijas vai citu ārvalstu dienestu atzinumi, tad visnotaļ uzturēšanās atļaujas tiks anulētas. Nekavējoties. Tas nekas, ka viņiem šeit ir īpašums". Tālāk tiek precizēts fakts vai šādi gadījumi jau ir bijuši:

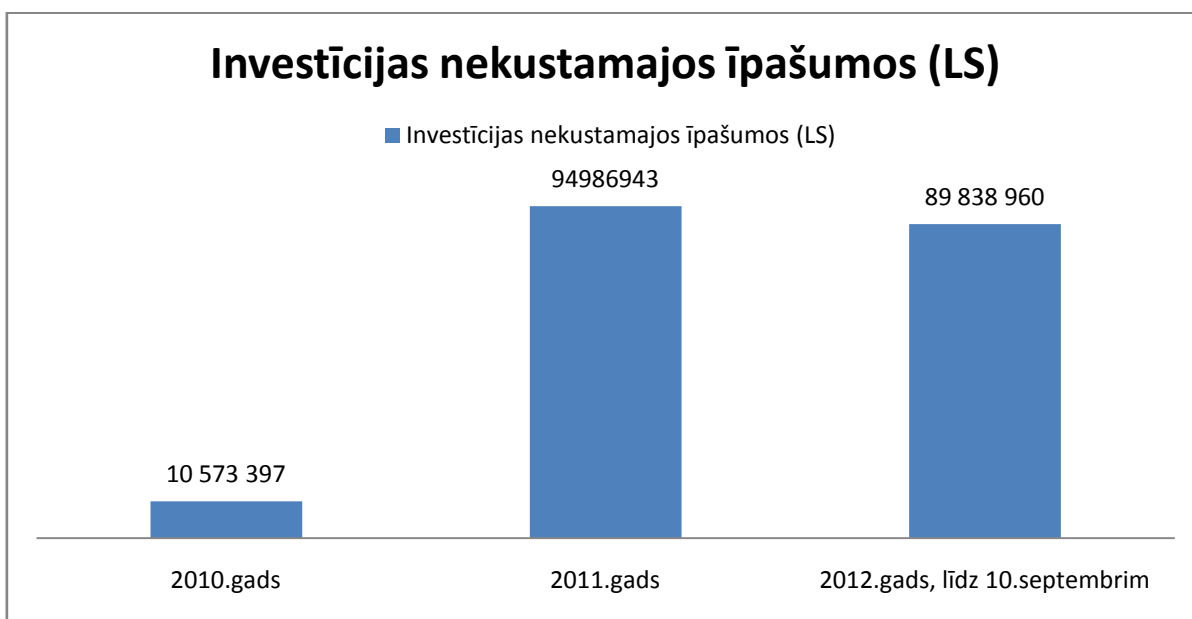
"Par atsevišķiem gadījumiem, protams, mums ir un tie tiek apzināti un dotajā brīdī mēs sekojam līdzi, ja šī tendence tiešām pieaugs, ka viņa reāli sāks apdraudēt situāciju no drošības viedokļa, tad, protams, mēs rīkosimies"⁸⁹. Iekšlietu ministrs apstiprina arī, ka Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei, ar sev pieejamajiem resursiem nevar izkontrolēt visus ārzemnieku, kuri pieprasa uzturēšanās atļauju saistībā ar investīcijām tāpēc kontrole notiek izlases kārtībā pētot vai iebraucējs neatrodas valstij nevēlamo personu sarakstā vai arī nav pasaulē meklēts terorists.⁹⁰ Šādas ierobežotas kontroles rezultātā uzturēšanās atļauju saņēmušas tāda kriminālā autoritāte, kā Vjačeslavs Šestakovs viņš Krievijā vairākkārt sēdējis cietumā. Arī par slepkavībām. Uzskatīts par vienu no Krievijas mafijas spices cilvēkiem. Krievijas mafijai vēltītajos interneta portālos lasāms iespaidīgs Šestakova noziedznieka dosjē. Viņš pazīstams ar iesauku "Sļiva". Četras reizes sēdējis cietumā arī par divu azerbaidžāņu izcelsmes tirgotāju nošaušanu. Noziedznieku aprindās iemantojis respektu, kronēts par likumīgo zagli un šeit Latvijā uzturējies kontaktus ar kaimiņvalsts mafijas galvenajiem. Šobrīd šī persona ir iekļauta to personu sarakstā kuriem ir liegta iespēja iecelot Šengenas zonā tai skaitā Latvijas Republikā, taču trīs gadus bez problēmām viņš saņēma uzturēšanās atļauju.⁹¹

⁸⁹ Latvijas reitingu mājas lapa, 2012. gads, pieejams internetā : <http://www.reitingi.lv/lv/news/kriminal/71511-dp-uzturesanas-atlajas-lr-veletos-sanemt-ar-organizeto-noziedzibu-saistitas-personas.html> ,sk.18.12.2012.

⁹⁰ turpat, sk.18.12.2012.

⁹¹ Financenet ziņu portāls, 2012. gads, pieejams internetā : <http://financenet.tvnet.lv/zinas/445318-melnaja-saraksta-uzturesanas-atlajas-ieguvejs-sestakovs> ,sk.18.12.2012.

Tālāk aplūkosim, cik lieli finanšu apjomi Latvijas Republikā ir ielūduši saistībā ar nekustamo īpašumu iegādi, uz kuru iegādes pamatu ir pieprasītas uzturēšanās atļaujas.

3.1.att. Investīciju apjoms nekustamajos īpašumos⁹²

Investīcijas nekustamajos īpašumos no 2010. gada 1. jūlija līdz 2012. gada 10. septembrim kopā ir sasniegušas 195 399 300 miljonus latu, kas ir veicinājis nekustamo īpašumu tirgus aktivizāciju Latvijā, lai gan novērojams, ka pieprasījums pēc nekustamajiem īpašumiem saistībā ar šīm likumā ieviestajām izmaiņām lielākoties iespaidu ir atstājis uz Rīgu un Jūrmalu⁹³, kur arī iegādāti lielākā daļa no šiem nekustamajiem īpašumiem.

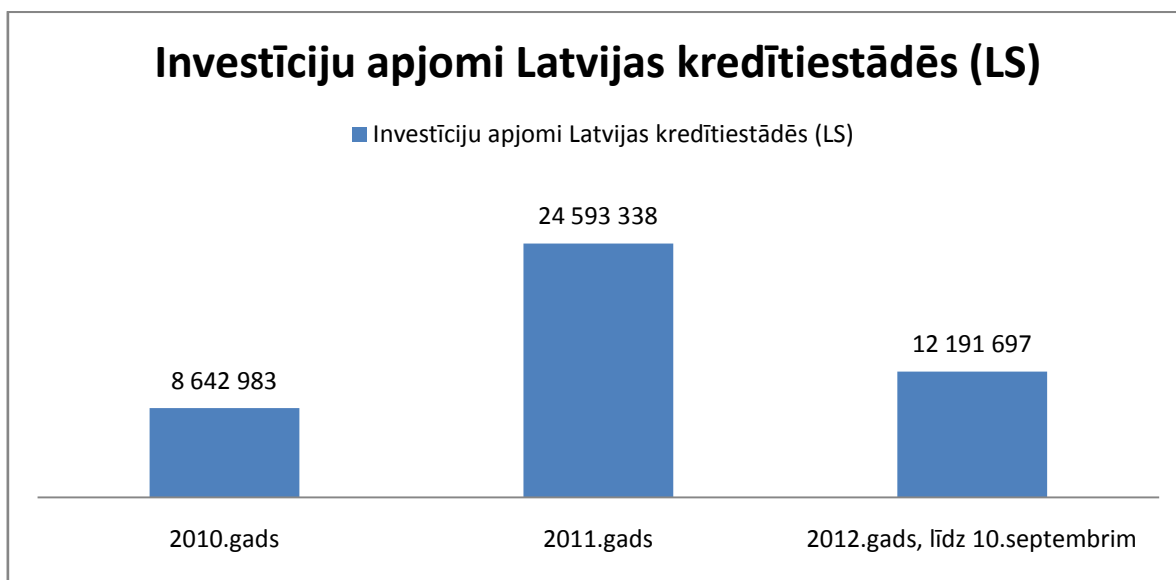
Tendence investēt nekustamajos īpašumos arvien pieaug, ja 2010 gadā tie bija desmit ar pusi miljonu latu, tad 2011 gadā šis finanšu līdzekļu apjoms ir stipri palielinājies praktiski par deviņām reizēm un kopā sasniedzis 95 miljonus latu, 2012. gada pirmajos astoņos mēnešos finanšu līdzekļu apjoms sasniedzis jau 89 miljonus latu, ja investoru interese nemazināsies, tad šajā gadā investētais finansu apjoms būs lielāks salīdzinājumā ar 2011 gada rezultātiem. Mazais investīciju apjoms 2010. gadā skaidrojams ar to, ka šī iespēja pieprasīt uzturēšanās atļauju pamatojoties uz nekustamā īpašuma iegādi bija tikko ieviesta, kā arī mūsu politisko un ekonomisko lēmumu nepatstāvība. Autors uzskata, ka viens no iemesliem, kāpēc sākotnēji šīs investīcijas bija mazākas ir tāds, ka neviens negribēja būt pirmais, kurš praktiski izmēģina šo iespēju, pēc tam, kad pirmie ārvalstnieki bija veiksmīgi saņēmuši šīs uzturēšanās atļaujas un šī informācija izplatījās tālāk arvien vairāk un vairāk ārzemnieku vēlas saņemt šīs uzturēšanās atļaujas saistībā ar nekustamā īpašuma iegādi. Nav iespējams precīzi noskaidrot, cik lielu

⁹² Autora veidots, pēc Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes nepublicētās informācijas

⁹³ Vincevs, A. Kā patlaban attīstās nekustamā īpašuma tirgus, 2012. gads, pieejams internetā, www.la.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=348750:k-patlaban-attsts-nekustam-pauma-tirgus&catid=94&Itemid=422 sk.15.05.2012.

pienesumu šīs investīcijas ir devušas Latvijas Republikas ekonomikai nodokļu apmērā, jo nav dati, kas apliecina, kāda bija nekustamo īpašumu vērtība pirms to iegādes, jo saskaņā ar likumu "Par iedzīvotāju ienākumu nodokli" kas nosaka, ka nodokļa likme kapitāla pieaugumam ir jāmaksā 15% apmērā no nekustamā īpašuma iepriekšējās vērtības un tā pārdošanas cenu.⁹⁴

Turpināsim ar nākamā investīciju veida apskatu, kas ir investīcijas Latvijas kredītiestādēs.

3.2. att. Investīciju apjomi Latvijas kredītiestādēs.⁹⁵

Attēlā 3.2. redzams, ka investīciju apjomi Latvijas kredītiestāžu subordinētajā pamatkapitālā no 2010. gada 1. jūlija līdz 2012. gada 10. septembrim kopā sasniegušas 45 428 018 Ls, kas salīdzinoši ar investīcijām nekustamajos īpašumos ir 3.5 reizes mazāk.

Vislielākā investīciju ieplūšana novērojama 2011. gadā kopā sasniedzot 24 593 338 Ls. 2012. gadā investīciju apjomi ir manāmi samazinājušies un kopā pa gadu varētu sasniegt aptuveni 18 000 000 Ls, kas pēc autora viedokļa, ir skaidrojams ar Latvijas Krājbankas finanšu darbību apturēšanu 2011. gada novembrī.⁹⁶ Ņemot vērā, ka Latvijas Krājbankas īpašnieks bija Krievijas pilsonis Vladimirs Antonovs šī ziņa strauji izplatījās Krievijā un tās informatīvajā telpā, kas ir viens no iemesliem investīciju apjoma samazināšanai banku sektorā, lai iegūtu uzturēšanās atļauju.

Autors uzskata, ka investīciju apjoms banku subordinētajā pamatkapitālā ir mazāks, nekā investīcijas nekustamajos īpašumos jo šajā gadījumā ir nepieciešams ieguldīt lielāku naudas summu un lielāku risku, šīs investīcijas var tikt zaudētas, jo klients ir tiesīgs izbeigt

⁹⁴Nekrize.lv, 2011.gads, pieejams internetā, <http://nekrize.lv/nodokli-par-mantotu-dzivokli/>, sk.22.12.2012.

⁹⁵ Autors veidots, pēc Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes nepublicētās informācijas.

⁹⁶Ziņu aģentūra BNS, 2011.gads, pieejams internetā, <http://nra.lv/latvija/60329-aptur-latvijas-krajbankas-darbibu-papildinats.htm>, sk.17.12.2012.

šīs saistības tikai bankas likvidācijas gadījumā, pie tam klienta pieprasījums tiks apmierināts tikai pēc visu pārējo kreditoru prasību apmierināšanas, bet pirms akcionāru prasību apmierināšanas.⁹⁷ Pēc autora domām šīs investīcijas ārvalstniekiem nevieš uzticību, jo uz šīm investīcijām neattiecas valsts garantiju sistēma, kas nozīmē to, ka bankas likvidācijas gadījumā ārzemju investors var zaudēt visus ieguldītos finanšu līdzekļus. Jāpiemin, ka Latvijas Krājbanka bija to banku vidū, kurā bija ieguldīti finanšu līdzekļi subordinētajā pamatkapitālā, lai iegūtu uzturēšanās atļauju, kas nozīmē to, ka tie ārvalstnieki, kuri investēja šo likumā prasīto naudas summu iespējams to neatguva, šis fakts pēc autora domām ir viens no būtiskākajiem faktoriem, kas varētu atturēt ārvalstniekus no šādu investīciju veikšanas, kā arī fakti, ka šīs investīcijas ir ilgtermiņa saistības, jo nekustamo īpašumu nepieciešamības gadījumā var pārdot, taču šīs saistības nevar izbeigt pirms termiņa. Arī šī veida investīcijas nes peļņu, piemēram, Norvik banka piedāvā veikt subordinētos noguldījumus ar šādām procenta likmēm :

3.1. Tabula, subordinēto noguldījumu procentu likmes.⁹⁸

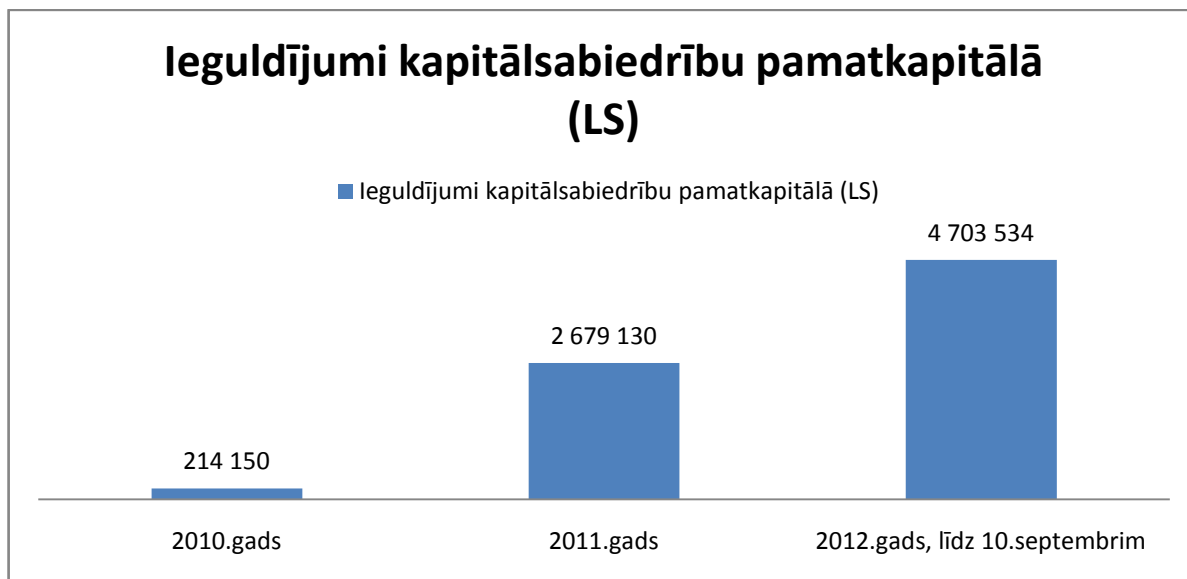
	Procentu izmaksa depozīta līguma termiņa beigās			Ikmēneša procentu izmaksa		
	5 gadi	6 gadi	7 gadi	5 gadi	6 gadi	7 gadi
LVL	4,50%	4,75%	4,85%	4,05%	4,10%	4,15%
USD	4,75%	5,00%	5,10%	4,25%	4,30%	4,35%
EUR	5,25%	5,50%	5,65%	4,65%	4,70%	4,75%
GBP	3,75%	4,00%	4,10%	3,40%	3,55%	3,60%
CHF	1,75%	2,00%	2,10%	1,65%	1,85%	1,95%

Tabulā 3.1. redzams, ka procentu likmes mainās atkarībā no termiņa uz kādu tiek veikts noguldījums, kā arī to, ka procentu lielums mainās atkarībā no tā, kādā valūtā tiek veikts šis noguldījums. Vislielākās procentu piedāvā ja ieguldījums tiek veikts Eiro valūtā, lai gan atšķirība ir mazāka par procentu uz 100 000 Ls tā ir diezgan liela atšķirība.

⁹⁷ Akciju sabiedrības "Norvik bank" mājas lapa, pieejams internetā, <http://www.norvik.lv/lv/private/deposits/subordinated/>, sk.18.12.2012.

⁹⁸ Akciju sabiedrības "Norvik bank" mājas lapa, pieejams internetā, http://www.norvik.lv/lv/tariffs/t_deposits/#1, sk.18.12.2012.

Tālāk aplūkosim, cik lielas investīcijas ir piesaistījuši iespēja saņemt uzturēšanās atļauju ieguldot kapitālsabiedrību pamatkapitālā.

3.3. att. Ieguldījumi kapitālsabiedrību pamatkapitālā.⁹⁹

Attēlā 3.3. redzams, ka ieguldījumi kapitālsabiedrībās ir mazāk, kā nekustamajos īpašumos un bankas subordinētajā pamatkapitālā. Laika posmā no 2010. gada 1. Jūlija līdz 2012. gada 10. septembrim kapitālsabiedrību pamatkapitālā ar mērķi saņemt termiņ uzturēšanās atļauju kopā ir ieguldījušas 136 personas kopā sasniedzot 7 596 814 Ls ieguldījumu.

Šis investīciju veids, vislielāko investīciju apjomu sasniedzis 2012. gadā kad kopējais investīciju apjoms līdz 2012. gada 10. septembrim bija 4 703 534 Ls, kas ir nedaudz mazāk, kā puse no investīcijām, kuras piesaistītas 2010 un 2011. gadā, saistībā ar šo investīciju veidu. Autors jau sākumā minēja, ka šis investīciju veids ir piesaistījis vismazāko investīciju apjomu taču jāņem vērā, ka investīcijas tiek veiktas, lai iegūtu uzturēšanās atļauju, kur viens no nosacījumiem, lai to katru gadu varētu pagarināt ir uzņēmuma nodokļu un nodevu nomaksa kopā ne mazāk, kā 20 000 Ls, kas papildus ik gadu valstij dod 2 720 000 Ls nodokļu un nodevu nomaksu veidā. Pēc autora domām tieši šis likumā noteiktais punkts par nepieciešamību nomaksāt šos 20 000 Ls nodokļu vai nodevu veidā ir faktors kāpēc šāda veida investīcijas nav iecienītas to ārzemnieku vidū, kuri vēlas saņemt uzturēšanās atļaujas, jo ja uzņēmums ir neliels, pastāv risks, ka viņš nebūs spējīgs nomaksāt šo likumā prasīto normu un investors, tā rezultātā var zaudēt savu uzturēšanās atļauju.

⁹⁹ Autora veidots, pēc Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes npublicētās informācijas.

Lai piesaistītu apjomīgākas investīcijas 2012. gada 5. Maijā tika veiktas izmaiņas Uzturēšanās atļaujas noteikumos, lai kapitālsabiedrībai, kurā ir palielināts šis pamatkapitāls par 100 000 šis nosacījums par nodokļu vai nodevu apjomu 20 000 Ls apmērā neattiektos, tādejādi mazinot investora bažas, ka viņa uzturēšanās atļauja var tikt nepagarināta dēļ šo likumā prasīto normu neizpildīšanas.

Šāda bija likumā norādītā norma līdz šīm izmaiņām : Kapitālsabiedrības dalībnieks, reģistrējot uzturēšanās atļauju, papildus šo noteikumu 79.punktā minētajiem dokumentiem iesniedz dokumentus, kas apliecina, ka kapitālsabiedrība iepriekšējā gada laikā veikusi Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteikto attiecīgo nodokļu un nodevu samaksu kopā ne mazāk kā 20 000 latu apmērā.¹⁰⁰

Šāda ir likumā norādītā norma pēc pieņemtajām izmaiņām : Kapitālsabiedrības dalībnieks, kurš veicis ieguldījumu kapitālsabiedrības pamatkapitālā saskaņā ar Imigrācijas likuma 23.panta pirmās daļas 28.punkta "a" apakšpunktu, reģistrējot uzturēšanās atļauju, papildus šo noteikumu 79.punktā minētajiem dokumentiem iesniedz dokumentus, kas apliecina, ka kapitālsabiedrība iepriekšējā gada laikā veikusi Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteikto attiecīgo nodokļu un nodevu samaksu kopā ne mazāk kā 20 000 latu apmērā.¹⁰¹

Kā redzams jaunajā redakcijā ir norādīts apakšpunkts, kurš informē investorus, par nepieciešamību nomaksāt 20 000 Ls nodokļu vai nodevu veidā tikai gadījumā ja investētais apjoms ir no 25 000 Ls līdz 100 000 Ls.

3.3. Investīciju teritoriālais sadalījums

Šajā apakšnodaļā aplūkosim, iegādāto nekustamo īpašumu atrašanās vietas, tādejādi būs iespējams secināt, vai ārzemnieki iegādājoties īpašumu priekšroku dod kādai konkrētai vietai vai varbūt ārzemnieki vēlas iegādāties nekustamos īpašumus investējot mazāko naudas apjomu no piedāvātajiem, kā arī to vai ārzemnieki iegādājas īpašumus šķietami prestižākās vietās, vai iegādājas tikai, lai izpildītu minimālos kritērijus, kas nepieciešami uzturēšanās atļaujas saņemšanai. Aplūkosim arī investoru pilsonības valsti tādejādi būs iespējams secināt investīciju izcelsmes valsti, kā arī to, kādas izcelsmes investori ieceļo, lai saņemtu uzturēšanās atļaujas, lai gan no daudz ir dzirdēts, ka šo iespēju lielākoties izmanto bijušās PSRS valstis

---

¹⁰⁰ Latvijas Republikas likumdošana, pieejams internetā, http://www.likumi.lv/doc.php?id=212441&version_date=06.08.2011, sk.18.12.2012.

¹⁰¹ Latvijas Republikas likumdošana, pieejams internetā, http://www.likumi.lv/doc.php?id=212441&version_date=01.07.2012, sk.18.12.2012.

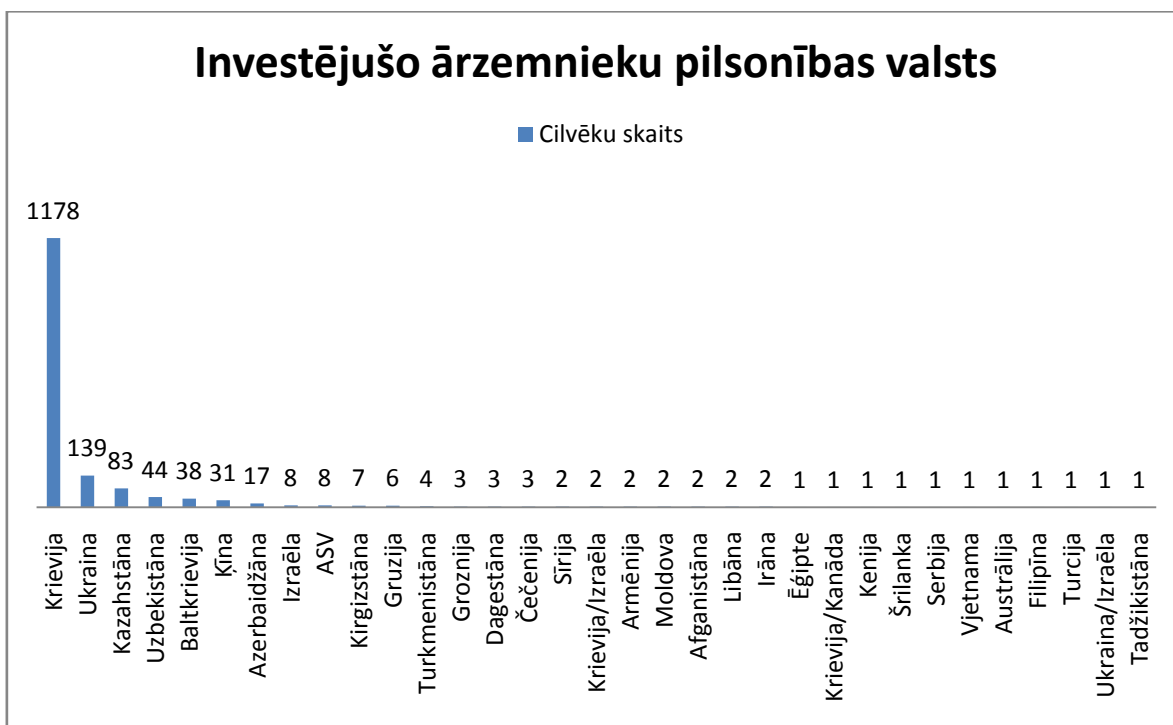

- Nekustamos īpašumus iegādājoties finanses ir otrajā plānā jo absolūti lielākā daļa ir iegādāti teritorijā, kurā nekustamajam īpašumam jābūt iegādātam par 100 000 Ls, lai varētu pieprasīt uzturēšanās atļauju.

- Nekustamie īpašumi šajās teritorijās lielākoties ir iegādāti šajās teritorijās, lai vieglāk būtu viņus izīrēt, jo šajās vietās koncentrējas liels skaits iedzīvotāju, piemēram, Rīgā dzīvo aptuveni miljons iedzīvotāju, kas ir puse no visiem Latvijas iedzīvotājiem. Jūrmalā vasaras laikā savukārt ir liels tūristu pieplūdums.

Pārējie nekustamie īpašumi attiecīgi atrodas nelielā skaitā izkaisīti pa Latviju un no visu kopēju nekustamo īpašumu sastāda nelielu daļu. Pēc autora domām šāda iegādāto nekustamo īpašumu koncentrācija dažos punktos ir negatīva jo rada vēl lielāku finansiālo plaisu starp pašvaldībām jo nekustamā īpašuma nodoklis nonāk pašvaldību budžetā un rada ārvalstnieku koncentrāciju vienā punktā, kas pēc autora domām ir negatīvs faktors. Negatīvs jo tiek palielināta svešvalodīgi runājošo personu koncentrācija vienā konkrētā pilsētā tādejādi neradot nepieciešamību apgūt valsts valodu, šķeļot sabiedrību.

Papildus aplūkosim, kādu valstu pilsoņi ir nolēmuši veikt investīcijas Latvijā, lai pēc tam varētu pieprasīt uzturēšanās atļauju.

3.5.att. Investējušo ārzemnieku pilsonības valsts¹⁰³

Diagrammā skaidri redzams nospiedošs vienas valsts īpatsvars. Krievijas valsts pilsoņu īpatsvars ir praktiski 8,5 reizes lielāks nekā nākošajam sekotājam, kas ir Ukrainas pilsoņi. Pēc autora domām viens no iemesliem kāpēc atšķirības ir tik lielas un šo Imigrācijas

¹⁰³ Autora veidots, pēc Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes npublicētās informācijas

likuma sniegto iespēju praktiski izmanto tikai Krievijas pilsoņi ir tajā valdošā politika, valodas barjeras neesamība, lai gan arvien mazāk jauniešu to pārvalda ir jāpauz vairākām paaudzēm, lai notiktu reālas izmaiņas. Redzams, ka investīcijas nākušas lielākoties no Krieviski runājošo bloka valstīm. Sesto vietu pēc investoru skaita ieņem Ķīna, kas varētu būt skaidrojams ar pārapdzīvotību Ķīnā.

Skaidri redzams, ka izmaiņas Imigrācijas likumā ir atstājušas lielu ietekmi uz valsti, un šī ietekme tikai palielināsies, jo investori visticamāk būs arvien vairāk. Daudzi no šiem nekustamajiem īpašumiem ,iespējams, vairs nekad nenonāks Latvijas iedzīvotāju rokās, kas nākotnē varētu tikai celt nekustamā īpašuma cenas un atstāt negatīvas sekas uz valsti kopumā.

Secinājumi un priekšlikumi

Izstrādājot darbu ir veikti šādi secinājumi :

1. Lai veiksmīgi varētu investēt ir nepieciešamas priekšzināšanas, jo investīcijas nav tikai brīvo naudas līdzekļu ieguldīšanas veids, piemēram, mašīnas iegādāšanās. Būtībā investējot naudu jaunā automašīnā tu nolem, ka savus līdzekļus atdod kādam, jo ļoti reti šādas investīcijas nes peļņu.

2. Investīcijas var būt dažādas un investēt var dažādos priekšmetos, lai veiksmīgi to varētu darīt ir jāizpēta konkrētās valsts īpatnības un citi faktori, piemēram, politiskie faktori.

3. Baltijas valstis ļoti bieži uztver, kā vienu reģionu, taču tagad pēc Igaunijas iestāšanās Eiro zonā atšķirība kļūst arvien lielāka. Jāņem vērā, ka Latvijā ĀTI salīdzinot Baltijas valstis ir viszemākās, lai to mainītu Latvijas valdība pieņēma un Prezidents izsludināja izmaiņas Imigrācijas likumā, lai piesaistītu apjomīgākas ĀTI, kā rezultātā no 2010. gada 1. jūlija ārvalstu investoriem, kuri investēja Latvijas Republikā nekustamajā īpašumā, kapitālsabiedrības pamatkapitālā vai bankas subordinētajā pamatkapitālā uz šo investīciju pamata bija tiesības pieprasīt uzturēšanās atļauju. Sākotnēji šo iespēju izmantoja neliels skaits cilvēku, taču tagad arvien vairāk un vairāk ārzemnieku lemj par labu šai piedāvātajai iespējai.

4. Sākotnējās likuma pieņemtās normas izrādījās ar trūkumiem, kā rezultātā bija iespēja saņemt uzturēšanās atļauju pat neveicot investīcijas, taču tagad trūkumi ir novērsti.

5. Ārvalstu investīcijas, kuras veikuši investori, lai pieprasītu uzturēšanās atļauju pēc autora domām valstij kopumā nav devušas lielu labumu jo vislielākās investīcijas ir veiktas nekustamajos īpašumos, kas valstij dod salīdzinoši nelielu atdevi.

6. Lielāko ieguvumu no investīcijām nekustamajā īpašumā gūst fiziskā persona, kura pārdod šo īpašumu, protams, valstij tiek nomaksāti nodokļi, taču tie ir salīdzinoši nelieli, ko nevarētu teikt par investīcijām uzņēmumu pamatkapitālā.

7. Investējot uzņēmumu pamatkapitālā investētie finanšu līdzekļi nokļūst uzņēmējdarbībā, kura veicina Latvijas Republikas tautsaimniecību, tas pats arī ir ar investēšanu bankas subordinētajā pamatkapitālā tādejādi bankām radot brīvos līdzekļus, kurus var iepludināt uzņēmējdarbībā.

8. Sestajā un septītajā punktā minētajos gadījumos teorētiski vajadzētu attīstīties ražošanai un rasties jaunām darba vietām.

9. Ārvalstu tiešās investīcijas, uz kuru pamata investori ir pieprasījuši uzturēšanās atļaujas ir sniegušas pozitīvu ietekmi, taču autors uzskata, ka tām būtu pozitīvāka ietekme uz Latvijas Republikas ekonomiku ja investīcijām nekustamajos īpašumos būtu lielāks sliekšnis

jo dati liecina par to, ka tieši šis veids ir ieguvis nospiedošu pārsvaru pār atlikušajiem diviem investīciju veidiem.

10. Investīciju lielumu, kādu būtu nepieciešams investēt nekustamajā īpašumā, lai kvalificētos uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai, būtu nepieciešams pacelt, jo atdeve valsts budžetā no nekustamo īpašumu iegādes ir ļoti maza.

11. Iespēju investēt Latvijā, lai saņemtu uzturēšanās atļauju izmanto ar kriminālo pasauli saistītas personas.

Balstoties uz secinājumiem autors piedāvā šādus priekšlikumus :

1. Autors uzskata, ka LR Saeimai nepieciešamas veikt izmaiņas Imigrācijas likumā, kurš paredz iespēju saņemt uzturēšanās atļauju ieguldot kapitālsabiedrības pamatkapitālā, jo uz doto brīdi likums paredz, ka uzņēmumam ir jānomaksā nodokļos vai nodevās 20 000 Ls gada laikā, kas, protams, liek veikt saimniecisko darbību, taču ja investors iegulda 100 000 Ls kapitālsabiedrības pamatkapitālā viņam nekādi papildus dokumenti, kuri apliecina saimniecisko darbību vai kapitālsabiedrības sniegto labumu valstij nav jāiesniedz. Kas paver iespēju reģistrēt Sabiedrību ar ierobežotu atbildību, ieguldīt tajā 100 000 Ls un saņemt uzturēšanās atļauju. Autors domā, ka abos iepriekšminētajos gadījumos būtu nepieciešamas korekcijas. Piemēram, nodokļu vai nodevu vietā iekļaut vai papildināt normu ar nepieciešamību nodarbināt noteiktu skaitu darbiniekus. Tādejādi radot jaunas darba vietas, jo bezdarba līmenis Latvijā vēl joprojām ir salīdzinoši augstā līmenī.

2. Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei pastiprināt investoru pārbaudi, kuri pieprasa uzturēšanās atļauju uz investīciju pamata, lai līdz minimumam samazinātu iespēju, uzturēšanās atļauju saņemt ar kriminālajām aprindām saistītām personām.

3. LR Saeimai, Imigrācijas likumā veikt izmaiņas palielinot minimālo investīciju apjomu nekustamajā īpašumā, lai tas varētu kvalificēties uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai, tādā veidā liekot investoram rūpīgāk izvērtēt, kurš no piedāvātajiem investīciju variantiem ir vispiemērotākais viņam.

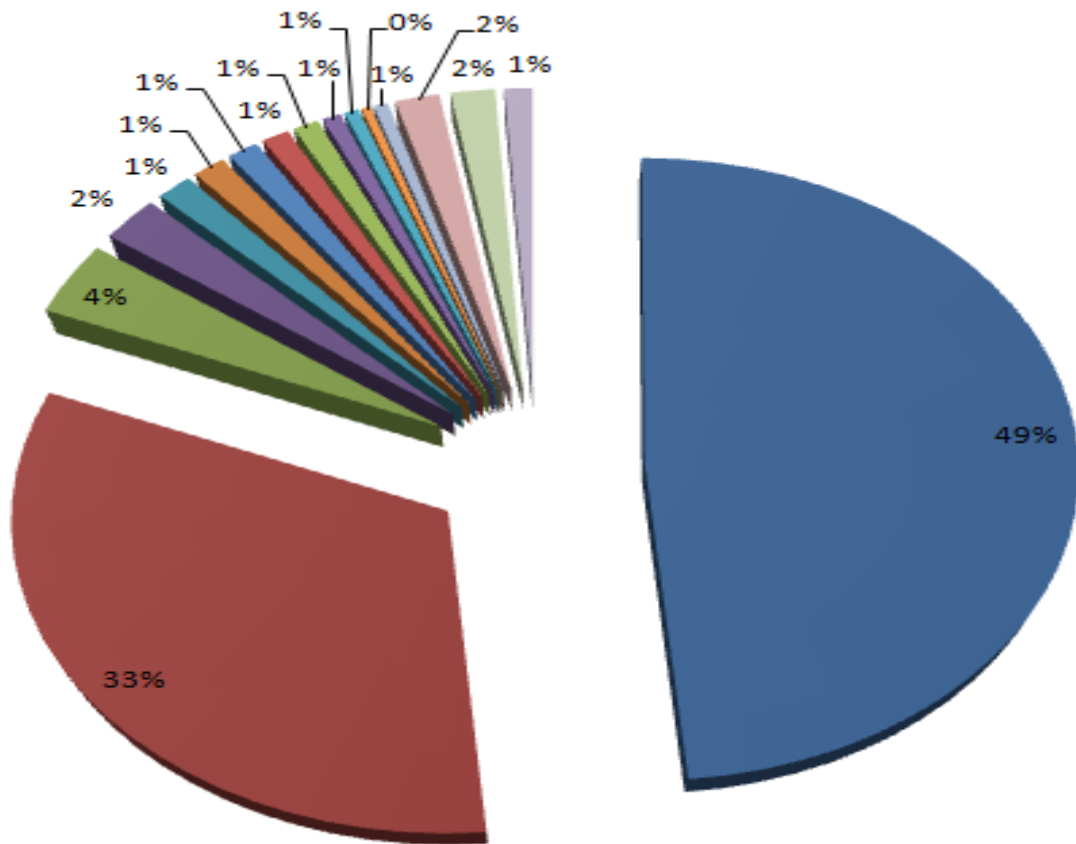
Izmantotās literatūras saraksts

1. Imigrācijas likums, LR 2010. gada 1.jūlija redakcija, pieejams internetā, www.likumi.lv/doc.php?id=68522&version_date=01.07.2010 .
2. Imigrācijas likums, LR 2011. gada 7. septembra redakcija, pieejams internetā, www.likumi.lv/doc.php?id=68522&version_date=07.09.2011 .
3. Uzturēšanās atļauju noteikumi, LR Ministru kabineta pieņemtie noteikumi, 2011. gada 6. augusta redakcija, pieejams internetā, http://www.likumi.lv/doc.php?id=212441&version_date=06.08.2011 .
4. Uzturēšanās atļauju noteikumi, LR Ministru kabineta pieņemtie noteikumi, 2012. gada 1. jūlija redakcija, pieejams internetā, http://www.likumi.lv/doc.php?id=212441&version_date=01.07.2012 .
5. Bērziņš, E. Golubcova, V. Investīcijas un to efektivitāte, Rīga, 1993 gads.
6. Bojārs, J. Vilne, V. Starptautiskās investīcijas, Rīga, 1996. gads.
7. Frolova, L. Sevostjonova, V. Investīciju pievilcīguma novērtēšanas metodes, Latvijas Universitātes raksti, 2007.gads, 717 sēj.
8. Leonoviča, L. Uzņēmējdarbība un investīcijas, Rīga, 2005. gads.
9. Titarenko, D. Investīcijas kā izaugsmes faktors Latvijas ekonomikā, promocijas darba kopsavilkums, Rīga, 2008. gads.
10. Vanags, J. Investīcijas nekustamajā īpašumā, Rīga. 2007. gads.
11. Vincevs, A. Kā patlaban attīstās nekustamā īpašuma tirgus, 2012. gads, pieejams internetā, www.la.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=348750:k-patlaban-attsts-nekustam-pauma-tirgus&catid=94&Itemid=422 .
12. Akciju sabiedrības ‘‘Norvik bank’’ mājas lapa, pieejams internetā, <http://www.norvik.lv/lv/private/deposits/subordinated/> .
13. Akciju sabiedrības ‘‘Norvik bank’’ mājas lapa, pieejams internetā, http://www.norvik.lv/lv/tariffs/t_deposits/#1 .
14. Ārvalstu investīciju vide, pieejams internetā, <http://www.balticexport.com/?article=arvalstu-investiciju-vide-latvija&lang=lv>.
15. Ārvalstu investīciju vide, pieejams internetā, <http://balticexport.com/?article=arvalstu-investicijas-igaunija&lang=lv>.
16. Ārvalstu investīciju vide, pieejams internetā, <http://balticexport.com/?article=arvalstu-investicijas-lietuva&lang=lv>.

17. Beņkovskis, K. Ārvalstu tiešās investīcijas Latvijā, pieejams internetā, <http://www.bank.lv/publikacijas/averss-un-reverss/2001-2/arvalstu-tiesas-investicijas-latvija/4566>.
18. Centrālās statistikas birojs, pieejams internetā, <http://data.csb.gov.lv/DATABASE/ekfin/%CEstermi%F2a%20statistikas%20dati/Invest%EeCijas/IV020clv.htm>.
19. Centrālās statistikas birojs, pieejams internetā, <http://data.csb.gov.lv/Dialog/SaveShow.asp>.
20. Ekonomikas ministrijas ziņojums par Latvijas tautsaimniecības attīstību, 2011. gads, 17 lpp, pieejams internetā, http://www.em.gov.lv/images/modules/items/tsdep/zin_2011_1/zin_2011_jun.pdf.
21. Eriņš, I. Orlovska, A. Ārvalstu tiešo investīciju ietekme uz Latvijas ekonomisko stāvokli, pieejams internetā, <https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/12254/fulltext>.
22. Finančenet ziņu portāls, 2012. gads, pieejams internetā : <http://financenet.tvnet.lv/zinas/445318-melnaja-saraksta-uzturesanas-atlaujas-ieguvejs-sestakovs>.
23. Kasjanovs, I. Ekspertu saruna, Latvijas Bankā, 2011. gads, pieejams internetā, http://www.makroekonomika.lv/sites/default/files/2011-06-20_igors_kasjanovs_investicijas_-_teorija_un_situacija_latvija.pdf.
24. Kasjanovs, I. Investīciju ābece : veidi, ietekme, vide un situācija Latvijā, 2011. gads, pieejams internetā, <http://www.makroekonomika.lv/investiciju-abece-veidi-ietekme-vide-un-situacija-latvija>.
25. Latvijas reitingu mājas lapa, 2012. gads, pieejams internetā : <http://www.reitingi.lv/lv/news/kriminal/71511-dp-uzturesanas-atlaujas-lr-veletosanemt-ar-organizeto-noziedzibu-saistitas-personas.html>.
26. Latvijas bankas statistikas datubāze, pieejams internetā, <http://statdb.bank.lv/lb/Data.aspx?id=104>.
27. Latvijas investīcijas un attīstības aģentūra, resurss pieejams internetā, <http://www.liaa.gov.lv/lv/par-liaa/merki-un-kompetences>.
28. Latvijas investīcijas un attīstības aģentūra, resurss pieejams internetā, www.liaa.gov.lv/lv/investicijas/investiciju-piesaiste.
29. Latvijas investīcijas un attīstības aģentūra, resurss pieejams internetā, <http://www.liaa.gov.lv/lv/par-liaa>.
30. Nekrize.lv, 2011. gads, pieejams internetā, <http://nekrize.lv/nodokli-par-mantotudzivokli/>.

31. Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes konference „Uzturēšanās atļaujas ārvalstu investoriem” kopsavilkums, 2012. gads, pieejams internetā, http://www.pmlp.gov.lv/lv/news/?news_id=831.
32. Prudentia mājas lapa, 2011.gads, pieejams internetā, <http://prudentia.lv/public/31801.html>.
33. Spīča, I. Finanšu menedžments, investīcijas un banku darbība, 2009. gads, pieejams internetā : <http://www.slideshare.net/zemunde/investcijas>.
34. “Swedbank”, Baltijas jūras reģiona apskats, 2012. gads, pieejams internetā, http://www.swedbank.lv/lib/lv/BSR_Report_2012_10_LV.pdf.
35. Ziņu aģentūra BNS, 2011.gads, pieejams internetā, <http://nra.lv/latvija/60329-aptur-latvijas-krajbankas-darbibu-papildinats.htm>.
36. Nepublicētie materiāli, iegūti no Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes.

Pielikums

104

legādāto nekustamo īpašumu atrašanās vietas.

- Rīga
- Jūrmala
- Babīte
- Ozolnieki
- Mārupe
- Amata
- Garkalne
- Saulkrasti
- Cēsis
- Ādaži
- Carnikava
- Iecava
- Jūrmala/Rīga, Madona
- Jelgava, Mērsrags, Liepāja, Talsi, Nīcas nov., Ķekava, Inčukalns, Stopiņi
- Ventspils, Bergi, Limbaži, Bauska, Daugavpils, Sigulda, Roja, Koknese, Vecumnieki, Baltezers, Lapmežciems, Aizkraukle
- Salaspils, Kuldīga, Engures Nov., Baloži, Pāvilosta, Olaines Nov., Grobiņa, Ventspils, Līvāni, Krāslava, Viesīte, Ludza, Līvāni, Rīga, Babīte, Rēzekne, Langstiņi, Rundāles Nov.

¹⁰⁴ Autora veidots, pēc Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes nepublicētās informācijas.

Nekustamo īpašumu skaits¹⁰⁵ :

Nekustamo īpašumu atrašanās vietas	Skaits
Rīga	682
Jūrmala	459
Babīte	53
Ozolnieki	33
Mārupe	20
Amata	18
Garkalne	17
Saulkrasti	15
Cēsis	14
Ādaži	10
Carnikava	8
Iecava	5
Jūrmala/Rīga	4
Madona	4
Jelgava	3
Mērsrags	3
Liepāja	3
Talsi	3
Nīcas nov	3
Ķekava	3
Inčukalns	3
Stopiņi	3
Ventspils	2
Berģi	2
Limbaži	2
Bauska	2
Daugavpils	2
Sigulda	2
Roja	2
Koknese	2
Vecumnieki	2
Baltezers	2
Lapmežciems	2
Aizkraukle	2
Rundāles Nov,	1
Salaspils,	1
Kuldīga,	1
Engures Nov,	1
Baloži,	1
Pāvilosta,	1
Olaines Nov,	1
Grobiņa,	1
Ventspils,	1
;Līvāni, Krāslava, Viesīte ;	1
Ludza,	1
Līvāni	1
Rīga, Babīte	1
Rēzekne	1
Langstiņi	1
Kopā	1405

¹⁰⁵ Autora veidots, pēc Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes nepublicētās informācijas.

Dokumentārā lapa

Bakalaura darbs „Imigrācijas likuma ietekme uz ārvalstu investīcijām Latvijā ” izstrādāts LU Ekonomikas un vadības fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: _____
(paraksts) (vārds, uzvārds) (datums)

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: _____
(amats, vārds, uzvārds) (paraksts) (datums)

Recenzents: _____
(amats, vārds, uzvārds)

Darbs iesniegts Starptautisko ekonomisko attiecību katedrā.

Lietvede: _____
(vārds, uzvārds) (paraksts) (datums)

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

_____. _____. 201____. prot. Nr. _____

Komisijas sekretāre: _____
(amats, vārds, uzvārds) (paraksts)